

LADISLAUS ELLENLANG WŁADYSŁAW ŁOKIŁTEK

der Abenteurer, -s, -	awanturnik	innehaben, hatte inne, h.inne	posiadać
der Adelscherr, -n, -n	możnowładca	gehabt	dwór cesarski
die Abhängigkeit, -, -en	zależność	der Kaiserhof, -s, -höfe	klejnoty
anerkennen, anerkannte, h.		die Kleinodien, -, b.l.poj.	
anerkannt	uznać	außer Kraft setzen, setzte	tracić moc obowiązującą
angliedern, gliederte an,		a.K., h.a.K. gesetzt	wojownik
h.angegliedert	przyłączyć	der Krieger, -s, -	nie dać za wygraną.
ansässig	osiady	nicht locker lassen, ließ n.	nie popuścić
Ansprüche erheben, erhob,	rościć pretensje do	locker, h.n. locker gelassen	możnowładca
h.A. erhoben	zamachowiec	der Machthaber, -s, -	morawski
der Attentäter, -s, -	bunt	mährisch	o północy
der Aufruhr, -s, -e	powstanie	um Mitternacht	następca
der Aufstand, -s, -stände	podżegacz	der Nachfolger, -s, -	
der Aufwieglar, -s, -		nachgeben, gab nach, h.	ustąpić
die Auseinandersetzung, -,		nachgegeben	nigdzie
-en	rozprawa	nirgends	zwierzchnictwo
ausnehmend	wyjątkowo, nadzwyczaj	die Oberherrschaft, -, b.l.mn.	
ausnützen, nützte aus,	wykorzystać	zum Opfer fallen, fiel z.O.,	paść ofiarą
h.ausgenützt		ist z.O. gefallen	świętopietrze
ausrotten, rottete aus,	wyciąć w pierń	der Peterspfennig, -s, b.l.mn.	
h.ausgerottet		plündern, plünderte, h.	rabować
mit dem Bannfluch belegen,	rzucić kłótwę	geplündert	zemsta
belegte m.d.B.,		die Rache, -, b.l.mn.	rajca
h.m.d.B. belegt	liczyć na kogoś	der Ratsherr, -n, -n	ratuj się, kto w Boga wierzył
bauen auf jemanden, baute	poskromić	rette sich, wer kann!	pomór bydła
auf jmdn., h.a. jmdn.	popierać	die Rinderpest, -, b.l.mn.	los
gebaut	opanować, panować nad	das Schicksal, -s, -e	wójt
bändigen, bändigte, h.ge-	cmentarz, miejsce pochówku	der Schultheiß, -en, -en	
bändig	pochować	schwören, schwor, h.	przysiąc
begünstigen, begünstigte,	zwalczać się	geschworen	władza państwowa
h. begünstigt	obradować	die Staatsmacht, -, -mächte	stan
beherrschen, beherrschte,	postanowić	der Stand, -es, Stände	brat przyrodni
h. beherrscht	obsadzić	der Stiefbruder, -s, -üder	siły wojskowe
die Begräbnisstätte, -, -n	strzec	die Streitkraft, -, -kräfte	księstwo dzielnicowe
beisetzen, setzte bei,	warunek	das Teilfürstentum, -s, -tümer	niezdecydowanie
h. beigesetzt	szlachcic	unentschieden	uparty
sich bekämpfen, bekämpfte	wdzierać się	unnachgiebig	wyrok sądu
s., h.s. bekämpft	zająć	das Urteil, -s, -e	stanica
beraten, beriet, h. beraten	zgoda	die Unterkunft, -, -künfte	
beschließen, beschloß,	nęcza	unterstützen, unterstützte,	wspierać
h.beschlossen	zrzec się	h.unterstützt	
besetzen, besetzte, h.besetzt	spadek, dziedzictwo	übereinkommen, kam	dojść do porozumienia
bewachen, bewachte,	poddać się	überein, i.	przechytrzyć
h.bewacht	uchwycić	übereingekommen	odpowiadać za coś
die Bedingung, -, -en	arcybiskup	überlisten, überlistete, h.	ukryć
der Edelmänn, -s, -leute	ostatki, zapusty	überlistet	zjednoczyć
eindringen, drang ein, ist	uciec	sich verantworten,	aresztować
eingedrungen	książę	verantwortete s., h.s.	rokowania
einnehmen, nahm ein,	poplecznik	verantwortet	zdrada
h.eingenommen	duchowny	verbergen, verbarg,	bronić
die Einwilligung, -, -en	sąd	h. verborgen	wygnać
das Elend, -s, b.l.mn.	poseł	vereinen, vereinte, h. vereint	zarząd
entsagen, entsagte, h.entsagt	postać	verhaften, verhaftete,	zrzec się
das Erbe, -s, b.l.mn.	wierzyć w kogoś	h. verhaftet	wydarzenie
sich ergeben, ergab sich,	miłościwie	die Verhandlung, -, -en	samowola
h.sich ergeben	być przychylny	der Verrat, -s, b.l.mn.	
ergreifen, ergriff, h.ergriffen	uparcie	verteidigen, verteidigte,	zawieszenie broni
der Erzbischof, -s, -bischofe	wieszać (na szubienicy)	h. verteidigt	gospodarczo
die Fastnacht, -, b.l.mn.	panować	vertreiben, vertrieb, h.	rozpaść się
fliehen, floh, i.geflohen	księstwo	vertrieben	rozdrobnienie
der Fürst, -en, en		die Verwaltung, -, -en	
der Gefolgsmann, -s, -leute		verzichten, verzichtete, h.	
geistlich		verzichtet	
das Gericht, -s, -e		der Vorfall, -s, -fälle	
der Gesandte, -n, -n		die Willkür, -, b.l.mn.	
die Gestalt, -, -en		der Waffenstillstand, s,	
glauben an jemanden,		-stände	
glaubte an jmdn., h.a.		wirtschaftlich	
jmdn. geglaubt		zerfallen, zerfiel, i. zerfallen	
gnädig		die Zersplitterung, -, -en	
günstig gesinnt sein		zusammenrufen, rief	
hartnäckig		zusammen, hat zusammen-	
henken, henkte, h. gehenkt		gerufen	
herrschen, herrschte,		die Zustimmung, -, -en	
h. geherrscht		zwingen, zwang, h.	
das Herzogtum, -s, -tümer		gezwungen	

Marcin Sidor

121
Szymon Sidor

NACH DEM TOD VON BOLESŁAUS SCHIEFMUND ZERFIEL POLEN IN TEILFÜRSTENTÜMER. DIE ZERSPLITTERUNG DER STAATSMACHT WURDE DURCH DEN FEUDALISMUS, DIE AUFTeilUNG DER ERBLÄNDER UND DAS SINKEN DER AUTORITÄT DES DAS SENIORATSGEBIET KRAKAU BEHERRSCHENDEN FÜRSTEN BEGÜNSTIGT. DIE FÜRSTEN DER EINZELNEN TEILGEBIETE BEKÄMPFTEN SICH, UM GRÖßERE MACHT ZU GEWINNEN. SEIT 1279 HATTE LESZEK DER SCHWARZE DEN KRAKAUER THRON INNE.

NACH SEINEM TOD I.J. 1288 RIEFEN DIE KRAKAUER ADELSHERREN HEINRICH IV. PROBUS, DEN FÜRSTEN VON WROCLAW, AUF DEN THRON. ER VERSUCHTE, MIT HILFE DES IN KRAKAU UND WROCLAW ANSÄSSIGEN PATRIZIATES SOWIE DES DEUTSCHEN KAISERHOFES DIE POLNISCHEN LANDE ZU VEREINEN.

PO ŚMIERCI BOLESŁAWA KRZYWOUSTEGO POLSKA ROZPADŁA SIĘ NA SZEREG KSIĘSTW. ROZDROBNIENIU WŁADZY PAŃSTWOWEJ SPRZYJAŁ FEUDALIZM, PODZIAŁY DZIEDZICZNE I STOPNIOWE ODCHODZENIE OD UZNANIA WŁADZY KSIĘCIA KRAKOWSKIEGO. KSIĄŻĘTA DZIELNICOWI WALCZYLI ZE SOBĄ O PANOWANIE. OD 1279 ROKU NA TRONIE KRAKOWSKIM ZASIADAŁ LESZEK ZWANY CZARNYM.

PO JEGO ŚMIERCI W 1288 ROKU MOŻNOWŁADCY KRAKOWSCY OSADZILI NA TRONIE KSIĘCIA WROCLAWSKIEGO HENRYKA IV PROBUSA, KTÓRY - PRZY POMOCY NIEMIECKIEGO PATRYCYJATU OSIADŁEGO W KRAKOWIE I WE WROCLAWIU, A TAKŻE DWORU CESARSKIEGO - PRÓBOWAŁ ZJEDNOCZYĆ ZIEMIE POLSKIE.

ABER PROBUS HATTE EINEN RIVALEN, DER EBENFALLS ÜBER DIE VEREINTEN POLNISCHEN GEBIETE HERRSCHEN WOLLTE. DAS HERZOGTUM BRZEŚĆ-KUJAWY WURDE VON LADISLAUS, DEM JÜNGEREN STIEFBRUDER LESCHEKS DES SCHWARZEN REGIERT, DER SEINER AUSNEHMEND KLEINEN GESTALT WEGEN ELLENLANG GENANNT WURDE.

ALE MIAL PROBUS RYWAŁA W DĄŻENIACH DO ZAPANOWANIA NAD ZJEDNOCZONYMI ZIEMIAMI POLSKIMI. W KSIĘSTWIE BRZESKO-KUJAWSKIM RZĄDZIŁ MŁODSZY PRZYRODNI BRAT LESZKA CZARNEGO - WŁADYSŁAW, DLA NIEZWYKLE MAŁEGO WZROSTU, ZWANY ŁOKIETKIEM.

UNTERDESSEN BERIETEN SICH DIE ADELSDERREN DER LANDE VON KRAKAU UND SANDOMIERZ...

TYMCZASEM MOŻNI PANOWIE Z ZIEMI KRAKOWSKIEJ I SANDOMIERSKIEJ RADZILI...

HEINRICH PROBUS WILL UNS DEN DEUTSCHEN UNTERORDNEN

HENRYK PROBUS CHCE PODPORZĄDKOWAĆ NAS NIEMCOM.

WIR WOLLEN IN KRAKAU UNSEREN EIGENEN HERZOG HABEN!

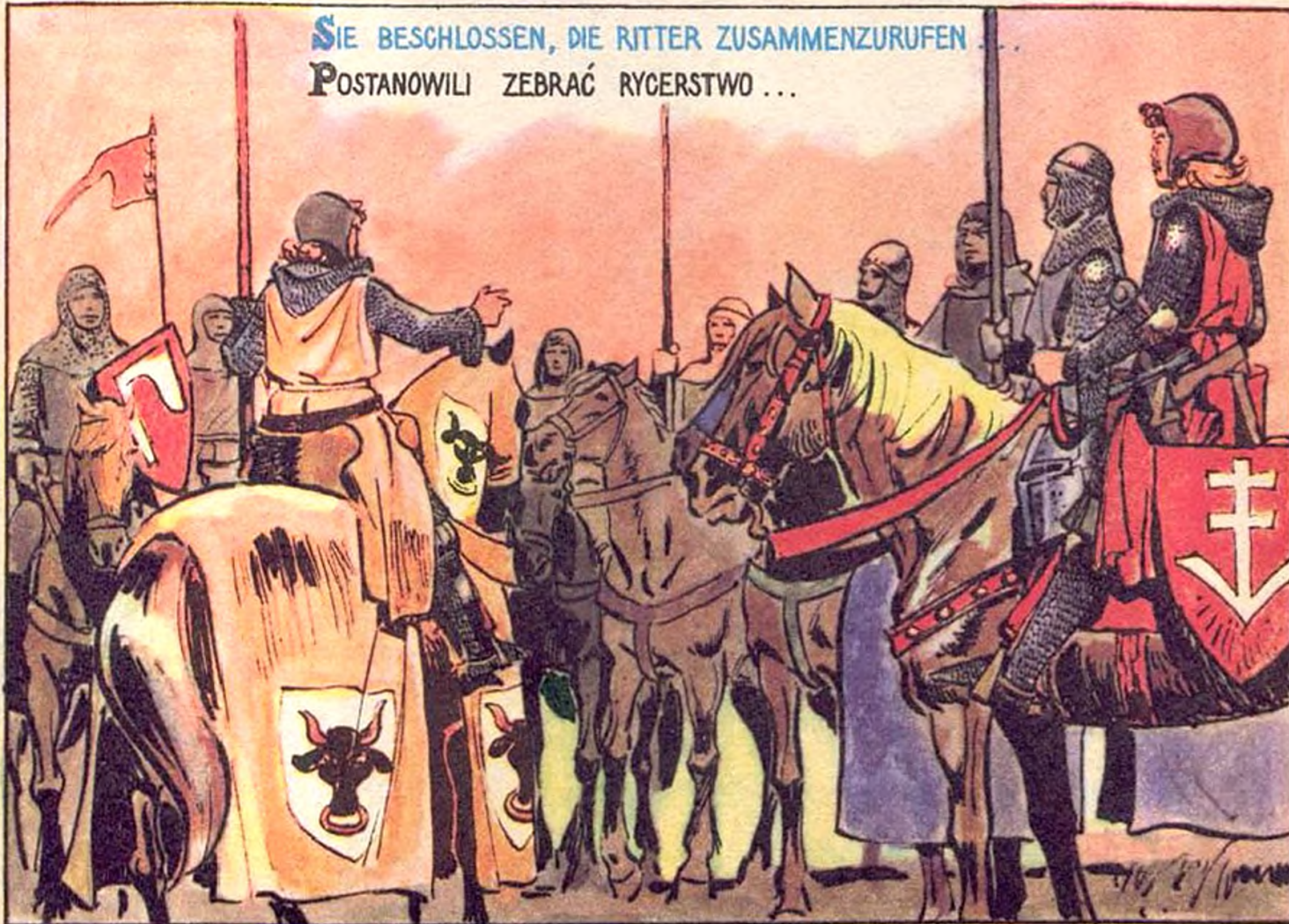
OSADZMY W KRAKOWIE SWOJEGO KSIĘCIA!

AM BESTEN LADISLAUS, DEN BRUDER DES VERSTORBENEN LESCHEK!

NAJLEPIEJ BRATA ZMARŁEGO LESZKA, WŁADYSŁAWA!

SIE BESCHLOSSEN, DIE RITTER ZUSAMMENZURUFEN. POSTANOWILI ZEBRAĆ RYCERSTWO...

WIR WOLLEN DICH AUF
DEN THRON VON KRAKAU SETZEN!
WIR GLAUBEN AN DICH, HERZOG!

CHCEMY CIĘ OSADZIĆ
W KRAKOWIE, KSIĄŻĘ.
WIERZYM W CIEBIE!

WIR KÖNNEN LEO DANILOWITSCH, DEN
FÜRSTEN DER RUS, UM HILFE BITTEN.

MOŻNA POPROSIĆ O POMOC KSIĘCIA
RUSKIEGO, LWA DANIELOWICZA.

ABER WIR SIND NUR WENIGE.
WIR MÜSSEN BUNDESGENOSSEN
UND HILFE SUCHEN!

ALE JEST NAS ZA MAŁO.
TRZEBA SZUKAĆ SOJUSZNIKÓW
I POMOCY!

EINVERSTANDEN!

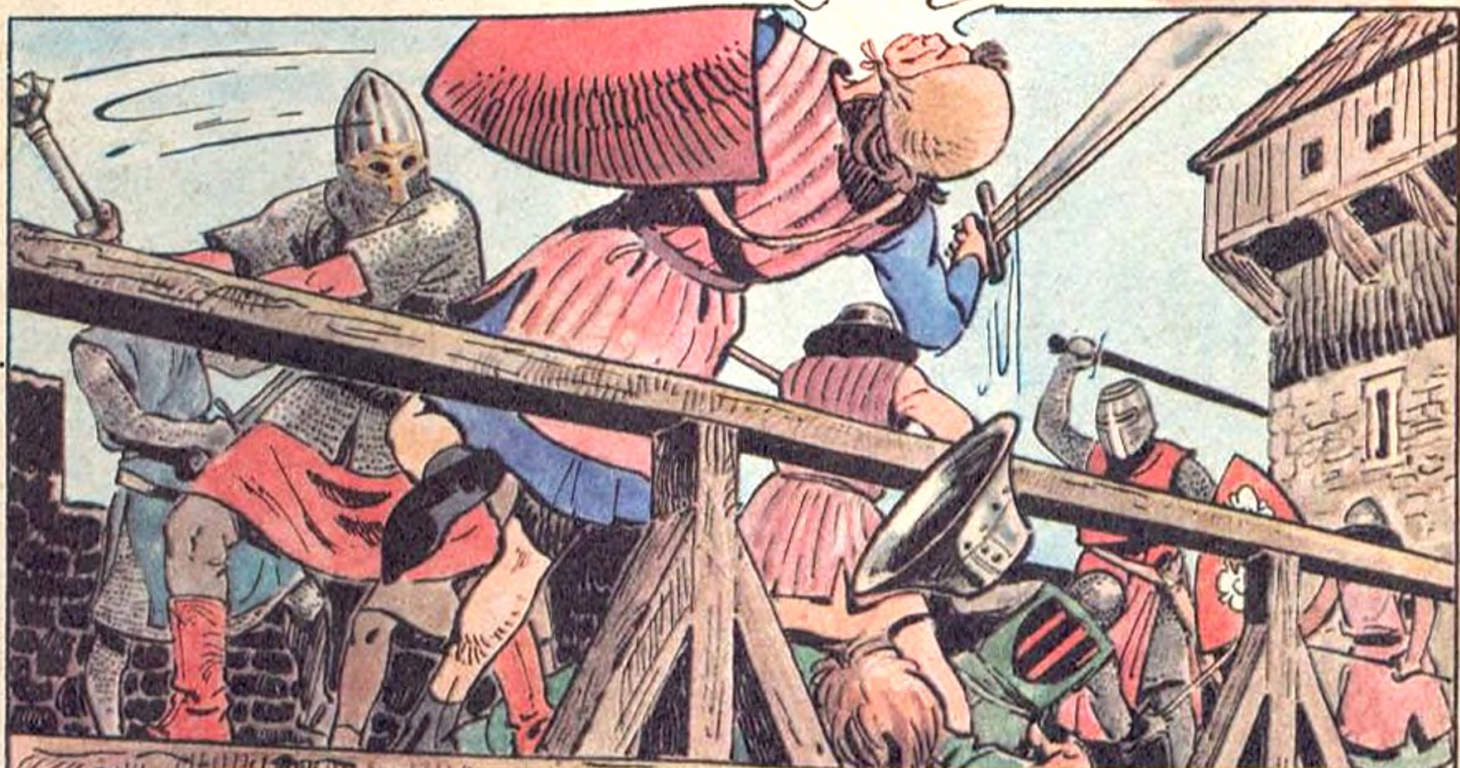
ZGODA!

SIE SCHICKTEN GESANDTE
NACH DEM OSTEN ...

WYŚLALI POSŁÓW
NA WSCHÓD ...

DIE KRIEGER DES FÜRSTEN
LEO DANILOWITSCH ZOGEN AUS,
UM ELLENLANG ZU
UNTERSTÜTZEN.

DRUŻYNY LWA KSIĘCIA
HALICKIEGO RUSZYŁY
NA POMOC ŁOKIETKOWI.

UND ALS 1289 DER KAMPF UM KRAKAU ENTBRANNTÉ ...
... SIEGTE ANFÄNGLICH ELLENLANG MIT HILFE DER VERBÜNDETEN EINHEITEN.

I GDY W 1289 ROKU ROZGORZAŁA BITWA O KRAKÓW ...
... ZWYCIĘŻYŁ POCZĄTKOWO ŁOKIETEK WSPOMAGANY PRZEZ RUSKIE ODDZIAŁY.

ABER HEINRICH IV. LIESS NICHT SO SCHNELL LOCKER ...
ALE HENRYK IV NIE DAŁ ZA WYGRANĄ ...

GEBT GUT ACHT!
PROBUS WIRD NICHT SO
SCHNELL NACHGEBEN.

PILNIE UWAŻAJCIE,
PROBUS TAK ŁATWO
NIE USTĄPI.

UNTER DEM SCHUTZE
DER NACHT WERDEN
WIR IN DIE STADT
EINDRINGEN.

WEDRZEMY SIĘ DO MIAS-
TA POD OSŁONĄ NOCY.

ÖFFNET DIE TORE UM
MITTERNACHT! WIR ÜBERLISTEN
DIE FEINDE.

O PÓŁNOCY OTWÓRZCIE BRAMY.
WEŹMIEMY ICH PODSTĘPEM.

NACH EINEM JAHR STARB
HEINRICH IV. PROBUS, BEVOR ER SICH
KRÖNEN LASSEN KONNTE.
DAS ERBE GING AUF PRĚMYSL II.
ÜBER. ABER ELLENLANG WAR
HARTNÄCKIG - ER WOLLTE ÜBER
KLEINPOLEN HERRSCHEN. AUCH DER
BÖHMISCHE KÖNIG WENZEL II. ERHOB
ANSPRÜCHE AUF DAS KRAKAUER
LAND.

PO ROKU, NIE ZDĄŻYWSZY
SIĘ UKORONOWAĆ, ZMARŁ
HENRYK IV. PROBUS. DZIEDZICTWO
PRZESZŁO NA PRZEMYSŁA II.
ALE UPARTY ŁOKIETEK NIE USTĘPO-
WAŁ - CHCIAŁ WŁADZY W MAŁO-
POLSCIE. Z PRETENSJAMI DO ZIEMI
KRAKOWSKIEJ WYSTĄPIŁ TEŻ
KRÓL CZESKI WACŁAW II.

PRĚMYSL II. VERZICHTETE 1291
ZUGUNSTEN DES BÖHMISCHEN KÖNIGS
AUF KRAKAU.

W 1291 ROKU ZRZEKŁ SIĘ
PRZEMYSŁ II. KRAKOWA NA KORZYŚĆ
KRÓLA CZESKIEGO.

MEIN KÖNIG, ICH TRETE DIR
DIE RECHTE AUF DAS KRAKAUER
GEBIET AB.

KRÓLU, USTĘPUJĘ CI PRAWO
DO ZIEMI KRAKOWSKIEJ.

ICH WERDE ALSO DIE KRAKAUER
BURGEN MIT MEINEN
STREITKRÄFTEN BESETZEN.

OBSADZĘ ZATEM GRODY KRA-
KOWSKIE SVOIM WOJSKIEM.

PRĚMYSL II. BESCHLOSS ZWAR
KRAKAU ZU VERLASSEN...

PRZEMYSŁ II POSTANOWIŁ
OPUŚCIĆ KRAKÓW, ALE...

NIMM DIE KLEINODIEN
BOLESŁAUS DES KÜHNEN!

BIERZ SKARBY
BOLESŁAWA ŚMIĄŁEGO!

ZUR SELBEN ZEIT ZOGEN DIE BÖHMISCHEN
STREITKRÄFTE IN DIE POLNISCHEN LANDE EIN.

W TYM SAMYM CZASIE WOJSKA CZESKIE CIĄGNĘŁY
NA ZIEMIE POLSKIE.

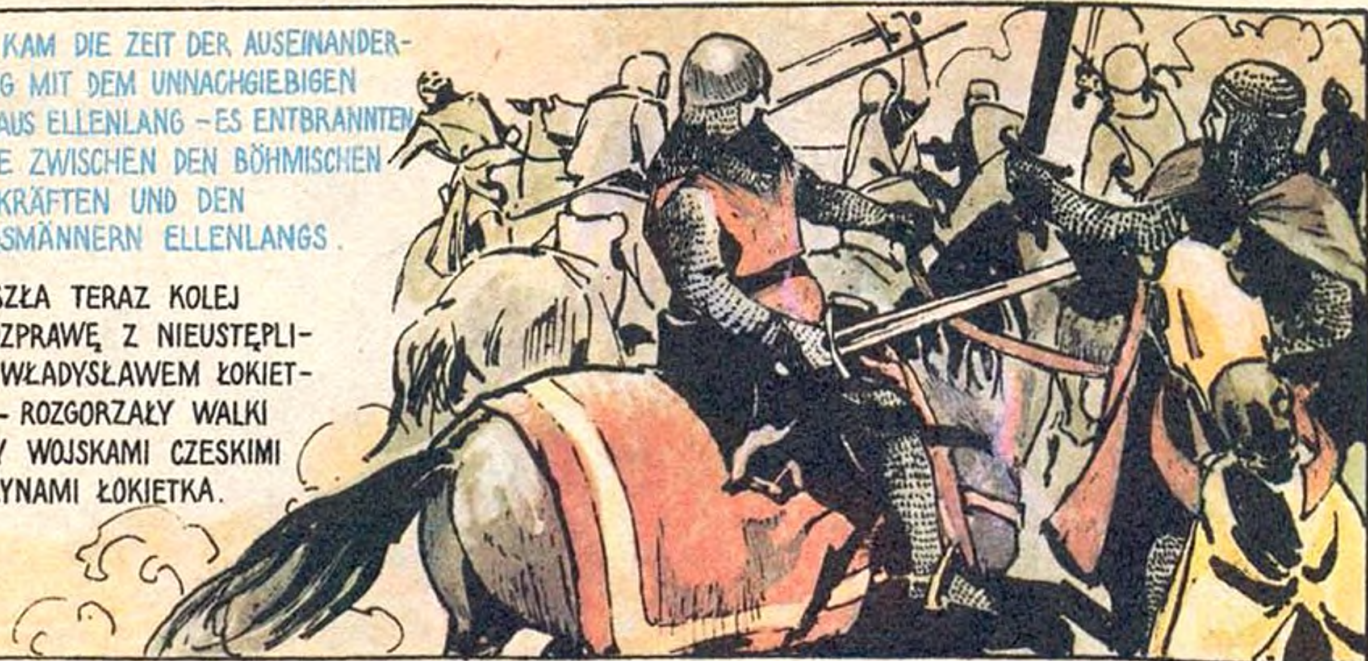
BEREITET UNTERKÜNFTE
FÜR UNSERE SOLDATEN!

SZYKUJECIE STANICE DLA NA-
SZYCH ŻOŁNIERZY!

JETZT KAM DIE ZEIT DER AUSEINANDERS-
SETZUNG MIT DEM UNNACHGIEBIGEN
LADISLAUS ELLENLANG - ES ENTBRANNTE
KÄMPFE ZWISCHEN DEN BÖHMISCHEN
STREITKRÄFTEN UND DEN
GEFOLGSMÄNNERN ELLENLANGS.

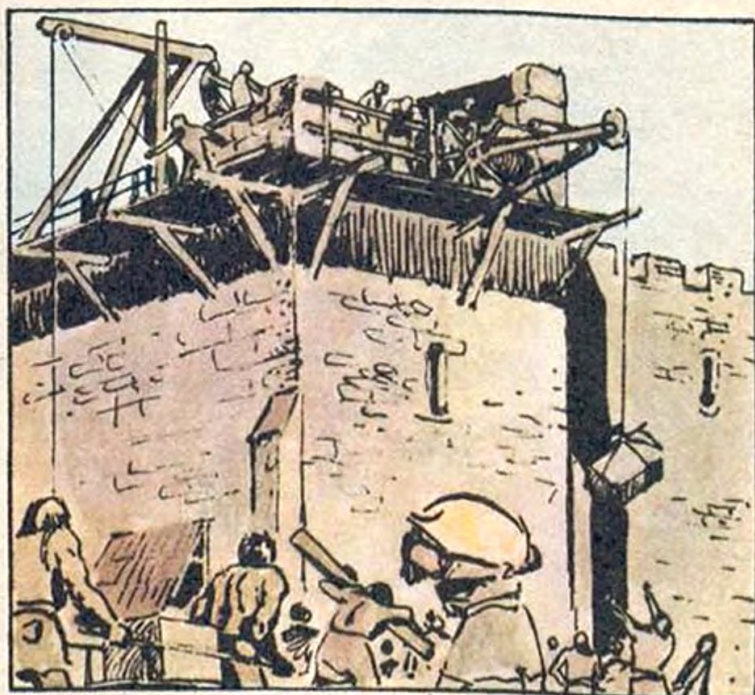
PRZYSZŁA TERAZ KOLEJ
NA ROZPRAWĘ Z NIEUŚTEPLI-
WYM WŁADYSŁAWEM ŁOKIET-
KIEM - ROZGORZAŁY WALKI
MIĘDZY WOJSKAMI CZESKIMI
I DRUŻYNAMI ŁOKIETKA.

SANDOMIERZ.

SANDOMIERZ.

WIR VERSCHANZEN
UNS IN SANDOMIERZ.
OBWARUWEMY SIĘ
W SANDOMIERZU.

UNSERE KRÄFTE LASSEN NACH.
WIR MÜSSEN UNS NACH
ŁĘCZYCA ZURÜCKZIEHEN.

SŁABNĄ NASZE SIŁY.
MUSIMY WYCOFAĆ SIĘ
DO ŁĘCZYCY.

WENZEL II. BELAGERTE ELLENLANG
AUCH IN ŁĘCZYCA UND ZWANG IHN
1292 SICH ZU ERGEBEN.

WACŁAW II OBLEGAŁ ŁOKIETKA W ŁĘ-
CZYCY I - W 1292 ROKU - ZMUSIŁ GO
DO PODDANIA SIĘ.

ICH ENTSAGE ALLEN
ANSPRÜCHEN AUF KLEINPOLEN,
ICH ANERKENNE DEINE
OBERHERRSCHAFT, MEIN KÖNIG.

ZRZEKAM SIĘ ROSZCZEŃ DO MAŁO-
POLSKI, UZNAJĘ TWOJE ZWIERZ-
CHNICTWO, KRÓLU.

ALS 1295 JAKUB ŚWINKA, DER ERZBISCHOF VON GNEZNO, PRĘMYSL II. MIT EINWILLIGUNG DES PAPSTES ZUM POLNISCHEN KÖNIG KRÖNTE...

GDY W ROKU 1295 ARCYBISKUP GNEŹNIEŃSKI JAKUB ŚWINKA KORONOWAŁ, ZA ZGODĄ PAPIEŻA, PRZEMYSŁA II NA KRÓLA POLSKI...

... BRACHTE DAS SCHICKSAL DIE EHEMALIGEN RIVALEN EINANDER NÄHER.

... LOS ZBLIŻYŁ KU SOBIE NIEDAWNYCH RYWALI.

WIR MÜSSEN UNS GEGEN DIE BÖHMEN VERBÜNDEN. DU SOLLST MEIN ERBE UND NACHFOLGER SEIN LADISLAUS.

MUSIMY SIĘ WSPIERAĆ PRZECIW CZECHOM. UZNAJĘ CIĘ SWOIM DZIEDZICEM I NASTĘPCĄ, WŁADYSŁAWIE.

RETTE SICH, WER KANN!

RATUJ SIĘ, KTO W BOGA WIERZY!

EIN JAHR SPÄTER, ALS PRĘMYSL FASTNACHT IN ROGOŹNO GEFEIERT HATTE UND ALLE NACH DEN TURNIEREN SCHLIEFEN... DRANGEN BRANDENBURGISCHE STREITKRÄFTE IN DIE BURG EIN.

W ROK POŹNIEJ GDY PRZEMYSŁ ORCHODZIŁ ZAPUSTY W ROGOŹNIE I GDY WSZYSCY SPALI JESZCZE PO TURNIEJACH... DRUŻYNY BRANDENBurskie NAPADŁY NA GRÓD.

PRĘMYSŁ WURDE IM DOM ZU POZNAŃ BEIGESETZT. DIE EDELLEUTE RIEFEN LADISLAUS ELLENLANG HERBEI.

POCHOWANO PRZEMYŚLA II W KATEDRZE POZNAŃSKIEJ, A SZLACHTA PRZYZWAŁA WŁADYSŁAWA ŁOKIETKA.

*DU WARST MIT PRĘMYSŁ II.
DER ERBSCHAFT WEGEN
ÜBEREINGEKOMMEN.*

UGODZIŁEŚ SIĘ, KSIAŻĘ, Z PRZEMYSŁEM II O DZIEDZICZENIE.

*ERGREIFE DIE MACHT
UND REGIERE UNS
GNÄDIG!*

*WEŹ WŁADZĘ
I PANUJ NAM
MIŁOŚCIWIE!*

ABER DIE GEISTLICHKEIT WAR ELLENLANG NICHT GÜNSTIG GESINNT. DER ERZBISCHOF JAKUB ŚWINKA UND DIE BISCHÖFE TRATEN GEGEN LADISLAUS AUF, UND ANDRZEJ, DER BISCHOF VON POZNAŃ, ERKLÄRTE...

DUCHOWIEŃSTWO NIE SPRZYJAŁO JEDNAK ŁOKIETKOWI. ARCYBISKUP JAKUB ŚWINKA I POZOSTALI BISKUPI WYSTĄPILI PRZECIW WŁADYSŁAWOWI, A BISKUP POZNAŃSKI, ANDRZEJ...

*ICH BELEGE
LADISLAUS ELLENLANG
MIT DEM BANNFLOCH!*

*OKŁADAM KLĄTWĄ
WŁADYSŁAWA ŁOKIETKA!*

IN DIE POLNISCHEN LANDE
SCHLICH SICH ANARCHIE EIN,
UND HERZOG ELLENLANG
VERMOCHTE WILLKÜR,
ÜBERFÄLLE UND CHAOS
NICHT ZU BÄNDIGEN.

W ZIEMIE POLSKIE WKRAŁA
SIĘ ANARCHIA, A KSIĄŻĘ
ŁOKIETEK NIE POTRAFIŁ POSKRO-
MIĆ SAMOWOLI, ŁUPIESTW I BA-
KAGANU.

DEN ARMEN BAUERN WAR ES NICHT MÖGLICH, DIE
FÜRSTLICHEN STREITKRÄFTE ZU ERNÄHREN.

BIEDNI CHŁOPI NIE MOGLI WYŻYWIĆ DRUŻYN KSIĄŻĘCYCH.

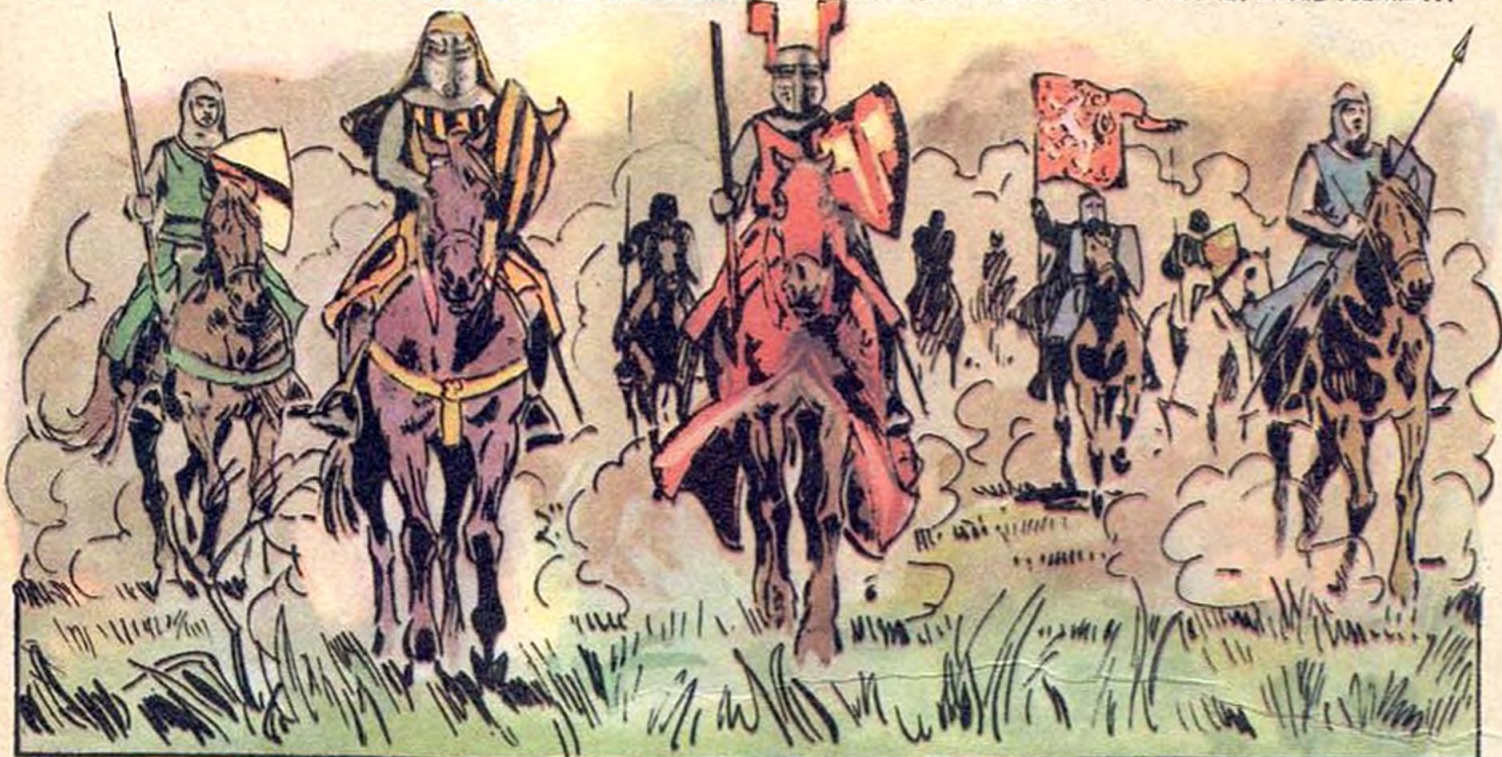
DAS MASS DES ELENDS WURDE NOCH
DURCH EINE RINDERPEST VOLLFÜLLT.

MILIARDE NIESZCZĘŚĆ DOPEŁNIŁ JESZCZE
POMÓR BYDŁA.

DER BÖHMISCHE KÖNIG WENZEL II. NÜTZTE DIE SCHLIMME
LAGE ELLENLANGS AUS UND NAHM DIE POLNISCHEN LANDE EIN...

KORZYSTAJĄC Z LOSU NIE SPRZYJAJĄCEGO ŁOKIETKOWI,
KRÓL CZECH WACŁAW II RUSZYŁ NA ZIEMIE POLSKIE...

... ER KRÖNTE SICH 1300 IN GNEZNO ... I W 1300 R. KORONOWAŁ SIĘ
ZUM KÖNIG POLENS. W GNEZNIE NA KRÓLA POLSKI.

WEISS DER PAPST
ETWAS VON DIESER
KRÖNUNG?

CZY PAPIEŻ WIE O TEJ
KORONACJI?

DEN PAPST HABE ICH NICHT GEFRAGT,
ABER DER DEUTSCHE KAISER ALBRECHT I.
VON HABSBURG HAT SEINE
ZUSTIMMUNG GEGEBEN.

PAPIEŻA NIE PYTAŁEM, ALE PRZYZWO-
LIŁ NA KORONACJĘ CESARZ NIEMIEC,
ALBRECHT I HABSBURG.

ALSO HABT IHR DIE
OBERHERRSCHAFT DES
DEUTSCHEN KAISERS
ANERKANNT, MEIN HERR?

WIEC UZNAŁEŚ, PANIE,
ZWIERZCHNICTWO
CESARZA NIEMIEC.

SO IST ES.

ANO, TAK.

WENZEL BRACHTE DIE VERWALTUNG IN ORDNUNG, DOCH REGIERTE ER MIT HARTER HAND.
WACŁAW II USPRAWNIAŁ ADMINISTRACJĘ, ALE RZĄDZIŁ TWARDA REKĄ.

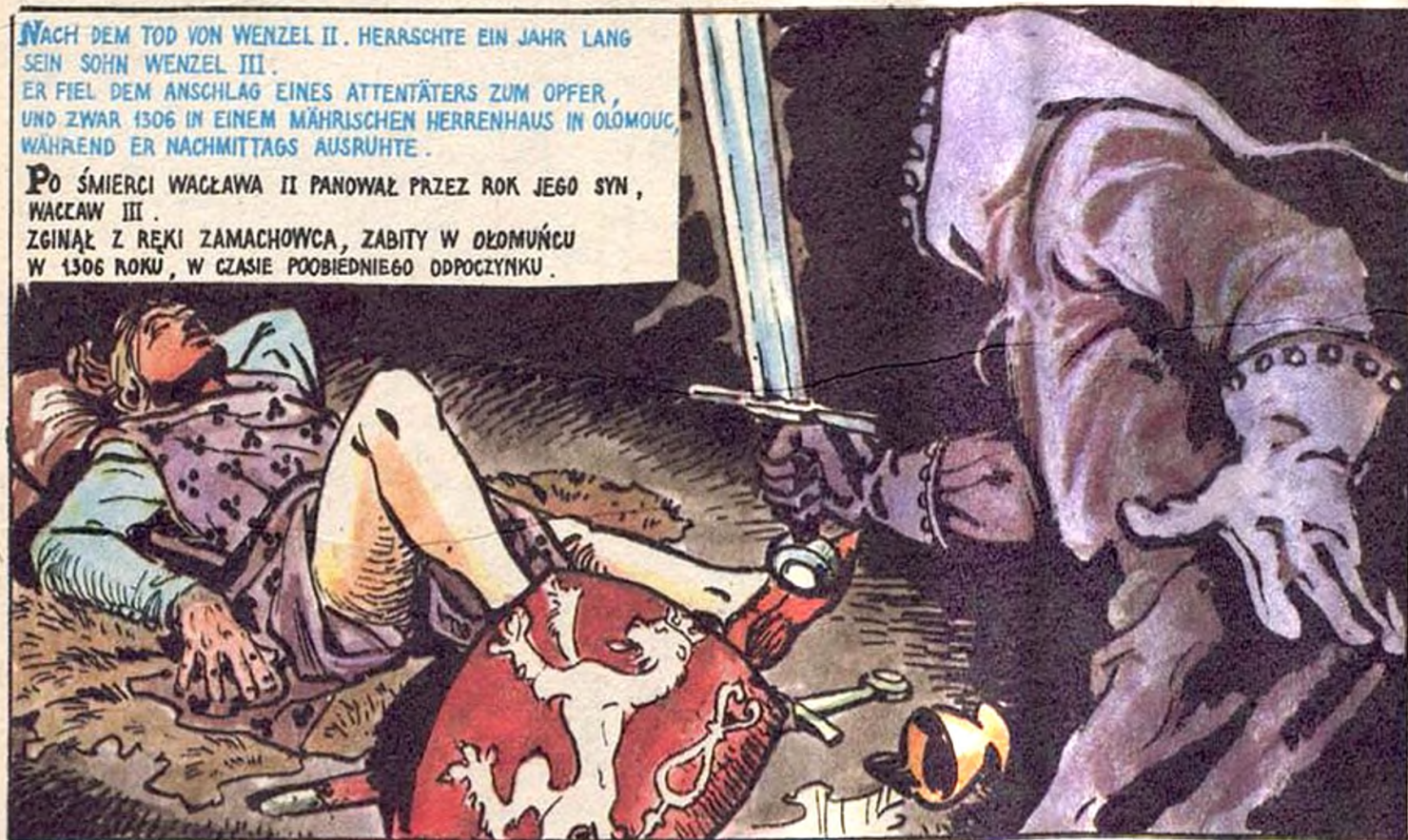
DIE ÜBERFÄLLE MÜSSEN EINGEDÄMT WERDEN, ES MUSS ORDNUNG IM LAND HERRSCHEN.

TRZEBA UKRÓCIĆ ROZBOJE, ZAPROWADZIĆ PORZĄDEK W PAŃSTWIE.

NACH DEM TOD VON WENZEL II. HERRSCHTE EIN JAHR LANG SEIN SOHN WENZEL III.
ER FIEL DEM ANSCHLAG EINES ATTENTÄTERS ZUM OPFER, UND ZWAR 1306 IN EINEM MÄHRISCHEN HERRENHAUS IN OLÓMOUC, WÄHREND ER NACHMITTAGS AUSRUHTE.

Po ŚMIERCI WACŁAWA II PANOWAŁ PRZESZ ROK JEGO SYN, WACŁAW III.
ZGINĄŁ Z REKI ZAMACHOWCA, ZABITY W OKOŁOŃCU W 1306 ROKU, W CZASIE POOBIEDNIEGO ODPOCZYNKU.

SO FAND DIE BÖHMISCHE HERRSCHAFT IN POLEN EIN ENDE, UND DIE DYNASTIE DER PRĚMYSLIDEN, DER AUCH DOBRAWA, DIE FRAU MIESCHKOS I. ANGEHÖRT HATTE, ERLOSCH.

TAK SKOŃCZYŁY SIĘ CZESKIE RZĄDY W POLSCE. WYGASŁA DYNASTIA PRZEMYŚLIDÓW, Z KTÓREJ POCHODZIŁA TEŻ DOBRAWA – ŻONA MIESZKA I.

UNTERDESSEN BEGAB SICH DER VON WENZEL II. AUS POLEN VERTRIEBENE LADISLAUS ELLENLANG NACH ROM, UM DEN PAPST BONIFATIUS VIII. UM UNTERSTÜTZUNG ZU BITTEN.

WYMOCZASZ WYGNANY Z POLSKI PRZEZ WACKAWA II WŁADYSLAW ŁOKIETEK RUSZYŁ SZUKAĆ POPARCIA DO RZYMU, DO PAPIEŻA BONIFACEGO VIII.

ICH MUSS IN DER PERSON DES PAPSTES EINEN MÄCHTIGEN PROTEKTOR IM KAMPF UM DIE VEREINIGUNG DER POLNISCHEN LANDE UND UM DIE KRONE FINDEN.

MUSZĘ ZYSKAĆ W OSOBIE PAPIEŻA POTĘŻNEGO PROTEKTORA W WALCE O ZJEDNOCZENIE ZIEM POLSKICH I O KORONĘ.

UNTERSTÜTZE MICH, HEILIGER VATER! WESPRZYJ MNIE, OJCZE ŚWIĘTY.

ICH BIN DIR GNADIG GESINNT, MEIN SOHN, DOCH MUSST DU MIR VESPRECHEN, DEN PETERSPFENNIG ZU ZAHLEN.

MASZ, SYNU, MĄ PRZYCHYLNOŚĆ, ALE PRZYRZEKNIJ PŁACIĆ ŚWIĘTOPIETRZE.

ICH SCHWÖRE, DEN TRIBUT NACH ROM ZU SENDEN.

BEDE WYSYŁAŁ DANINĘ DO RZYMU.

ELLENLANG SUCHTE AUCH IN UNGARN EINEN BUNDESGENOSSEN. KÖNIG KARL ROBERT VON ANJOU VERSPRACH IHM HILFE.

SZUKAŁ TAKŻE ŁOKIETEK SOJUSZNIKA NA WĘGRZACH. KRÓL KAROL ROBERT ANDEGAWENSKI OBIECAŁ MU POMOC.

ICH WERDE DIR HELFEN.

POMOŻĘ CI!

ELLENLANG ZOG AN DER SPITZE
UNGARISCHER RITTER NACH POLEN.

ŁOKIETEK POCIĄGAŁ DO POLSKI
NA CZELE WĘGERSKICH RYCERZY.

ILHM SCHLOSSEN SICH BAUERN, BÜRGER UND RITTER AN...

PRZYŁĄCZALI DOŃ WIEŚNIACY, MIESZCZANIE, RYCERZE...

WIR VERTREIBEN
DIE BÖHMEN !

PRZEPĘDZIMY
CZECHÓW !

DU KANNST AUF UNS
BAUEN, HERR !

NA NAS TEŻ MOŻESZ LICZYĆ,
PANIE !

WIR GEHEN
MIT DIR, HERR !

PÓJDIEMY Z TOBĄ,
PANIE !

WIR WERDEN DICH
GUT VOR DEM FEINDE
VERBERGEN !

UKRYJEMY CIĘ DOBRZE
PRZED WROGIEM !

SIE VERBARGEN IHN BEI KRAKAU IN DEN
HÖHLEN VON OJCÓW.

UKRYLI GO POD KRAKOWEM, W GROTACH OJCOWA.

ALS WENZEL III. DEN TOD FAND, HERRSCHTE LADISLAUS ELLENLANG
SCHON ÜBER DIE GEBIETE VON KRAKAU, SANDOMIERZ, SIERADZ
UND KUJAWY.

ELLENLANG LIESS SICH 1306 IN KRAKAU NIEDER. DAS GANZE
VOLK WAR AUF SEINER SEITE.

GDY ZGINĄŁ WACŁAW III, WŁADYSŁAW ŁOKIETEK BYŁ JUŻ PANEM
ZIEM : KRAKOWSKIEJ, SANDOMIERSKIEJ, SIERADZKIEJ I KUJAWSKIEJ.
W ROKU 1306 ZASIADŁ ŁOKIETEK W KRAKOWIE. POPARŁ GO CAŁY
NARÓD.

WIR ZIEHEN NACH POMMERN -
ICH WILL GDAŃSK HABEN!
WIR MACHEN UNS IM WINTER AUF
DEN WEG. VORERST GEBE ICH DEN
STÄNDEN IHRE PRIVILEGIEN.

WYPRAWIMY SIĘ NA POMORZE -
CHCĘ MIEĆ GDAŃSK! RUSZYMY ZIMĄ.
NAJPIERW JEDNAK WYDAM PRZYWI-
LEJE DLA STANÓW.

IN KRAKAU ERKLÄRTE BISCHOF
JAN MUSKATA DEN SEINEN ...
TYMCZASEM W KRAKOWIE BISKUP
JAN MUSKATA ...

ZU DERSELBEN ZEIT NAHMEN
DIE BRANDENBURGER ERNEUT
POMMERN EIN.

W TYM SAMYM CZASIE
BRANDENBURCZYCY PONOWNIE
OPANOWALI POMORZE.

EINWOHNER VON GDAŃSK,
LASST DIE DEUTSCHEN NICHT
IN DIE STADT!

GDAŃSZCZANIE, NIE POZWÓLCIE
WKROCZYĆ TU NIEMCOM!

GDAŃSK WURDE VON DEM
POMMERSCHEN RICHTER
BOGUSZ VERTEIDIGT.

GDAŃSKA BRONIŁ SĘDZIA
POMORSKI BOGUSZ.

HIER WOHNEN SO VIELE
DEUTSCHE - SIE WERDEN
DEN IHREN DIE TORE
ÖFFNEN.

TYLU TU MIESZKA NIEMCÓW,
WPUSZCZĄ SWOICH
PRZEZ BRAMY.

BEWACHT
DIE TORE!
PILNUJECIE BRAM!

ABER ES GELANG IHNEN NICHT...
NIE UPILOWALI...

WAS SOLLEN WIR MACHEN?
CO ROBIĆ?

ELLENLANG HAT IN
KRAKAU ZU TUN - ER WIRD
UNS NICHT HELFEN.

ŁOKIETEK ZAJĘTY KRAKOWEM,
NIE POMÓŻE NAM.

VIELLEICHT SOLLEN WIR
DIE ORDENSRIITTER ZUR HILFE
RUFEN?

A MOŻE WEZWAĆ NA POMOC
KRZYŻAKÓW?

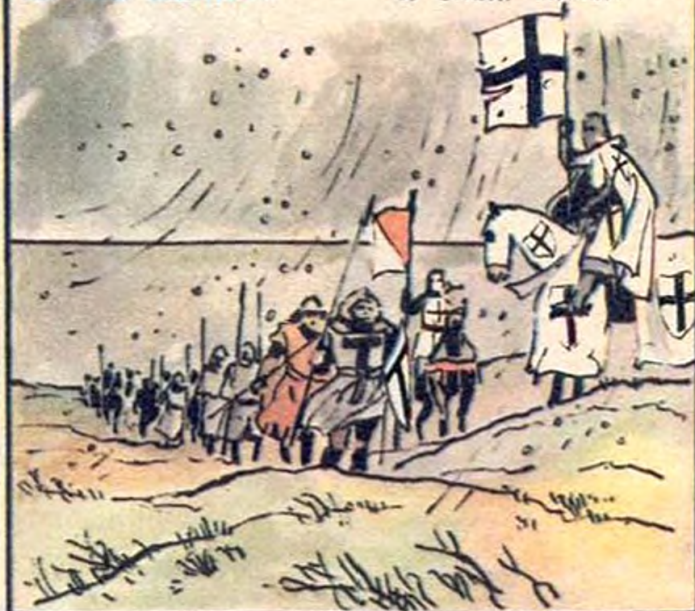

ALSO RUFEN WIR SIE,
DAMIT SIE UNS BEFREIEN.

POŚLEMY DO NICH PO ODSIECZ.

DIE ORDENSRIITTER KAMEN
AUF DEM SEEWEGE.

KRZYŻACY NADCIĄGNIĘLI
OD STRONY MORZA.

VERTREIBT DIE BRANDEN-
BURGER AUS GDAŃSK!

WYRZUCIE BRANDENBURCZY-
KÓW Z GDAŃSKA.

ABER ELLENLANG MUSS
UNS FÜR DIE HILFELEISTUNG
BEZAHLEN.

ALE ŁOKIETEK MUSI NAM
ZAPŁACIĆ ZA POMOC.

WERDET IHR UNS DIE STADT
ZURÜCKGEBEN?

ODDACIE NAM MIASTO?

FREILICH!

A JAKŻE!

ES ENTBRANNT DER KAMPF
UM GDAŃSK. ER WURDE VON
DEN ORDENSRIITTERN
GEWONNEN, UND DIE BRANDEN-
BURGER MUSSTEN NACH
WESTEN ABZIEHEN.

ROZGORZAKA BITWA O GDAŃSK.
WYGRALI JĄ KRZYŻACY, A BRANDENBURCZYCY
MUSIELI USTĄPIĆ NA ZACHÓD.

ICH VERLASSE DIE STADT NICHT,
BEVOR IHR MIR NICHT FÜR DIE HILFE-
LEISTUNG BEZAHLT.

NIE USTAPIĘ Z MIASTA DOPÓKI MI NIE
ZAPŁACICIE ZA POMOC.

DAS IST VERRAT!

TO ZDRADA!

14. NOVEMBER 1308.

14 LISTOPADA 1308 R.

WIR VERBRENNEN DIE
STADT UND ROTTEN IHRE
EINWOHNER MIT STUMPF UND
STIEL AUS.

SPALIMY MIASTO I WYNIEMY
W PIEŃ MIESZCHAN.

LANGE JAHRE ZOGEN SICH VERHANDLUNGEN VOR DEN PÄPSTLICHEN
GERICHTEN ÜBER DIE VORFÄLLE IN GDAŃSK HIN.
"WIR KLAGEN DEN ORDEN AN, 10 TAUSEND EINWOHNER VON GDAŃSK
ERMORDET ZU HABEN."

PRZECZ DŁUGI CZAS Toczyły się przed papieskimi sądami rozprawy o to,
co zaszło w Gdańsku.
"OSKARŻAMY ZAKON O WYMORADOWANIE 10 TYSIĘCY GDAŃSZCZAN."

Anno Domini 1308

Oskarżamy zakon o
wymordowanie 10000
gdanieńczyków

IN DEN JAHREN
1308-1309 NAHMEN DIE
ORDENSITTER DAS GANZE
POMMERN EIN, UND POLEN
WAR FÜR ANDERTHALB
JAHRHUNDERT VOM MEER
ABGESCHNITTEN.

W LATACH 1308-1309
KRZYŻACY OPANOWALI
CAŁE POMORZE, A POLSKA
ODEPCHNIĘTA ZOSTAŁA
OD MORZA NA CAŁE
PÓŁTORA STULECIA.

LADISLAUS ELLENLANG KONNTE
POMMERN UND GDAŃSK NICHT
VERTEIDIGEN, ER MUSSTE DIE HAUPT-
STADT KRAKAU VOR DEM AUFRUHR
IHRER DEUTSCHEN BÜRGER
SCHÜTZEN.

WŁADYSŁAW ŁOKIETEK NIE MÓŻE
BRONIĆ POMORZA I GDAŃSKA,
STRZEŻE STOLICĘ - KRAKOWĄ -
PRZED BUNTEM NIEMIECKICH
MIESZCZAN.

WIR WOLLEN
NICHT, DASS
ELLENLANG UNS
REGIERT.

NIE CHCEMY PANO-
WANIA ŁOKIETKA.

BISCHOF MUSKATA
HAT RECHT.

BISKUP MUSKATA
DOBRZE MÓWI.

WIR SOLLTEN EINEN
EINZIGEN STARKEN STAAT
MIT WROCLAW UND
PRAG BILDEN.

POWINNIŚMY TWORZYĆ
JEDNO SILNE PAŃSTWO
Z WROCLAWIEM I PRAGĄ.

ERZBISCHOF JAKUB ŚWINKA KAM ELLENLANG ZUR HILFE.

POSPIESZYŁ Z POMOCĄ ŁOKIETKOWI ARCYBISKUP JAKUB ŚWINKA.

BISCHOF MUSKATA, DU WIRST
DICH VOR DEM GEISTLICHEN
GERICHT VERANTWORTEN
MÜSSEN.

ODPOWIESZ, BISKUPIE MUSKATA,
PRZED SĄDEM DUCHOWNYCH.

DAS URTEIL DES GERICHTS
BESTIMMT, DASS DU IN DEINEN
KIRCHLICHEN AMTSGESCHÄFTEN
SUSPENDIERT WIRST.

WYROKIEM SĄDU ZAWIESZONY ZOSTA-
JESZ W CZYNNOŚCIACH KOŚCIELNYCH.

ICH WERDE AN DEN
PÄPSTLICHEN LEGAT
APPELLIEREN!

ODWOŁAM SIĘ DO LE-
GATA PAPIESKIEGO!

BISCHOF, TRITT IN DIE
ZELLE EIN.

WEJDŹ, BISKUPIE,
DO CELI.

IHR WERDET SEHEN,
DASS ICH NOCH IN
MEIN AMT WIEDER
ZURÜCKKEHREN WERDE!
WRÓĆ NA SWÓJ URZĄD,
ZOBACZYCIE!

DER PÄPSTLICHE LEGAT TRAT FÜR DEN VERHAFTETEN
MUSKATA EIN.

W OBRONIE UWIEŻIONEGO MUSKATY WYSTĄPIŁ
LEGAT PAPIESKI.

ICH FORDERE, DASS DER BISCHOF WIEDER
IN SEIN AMT EINGESETZT WIRD, ELLEN-
LANG BELEGE ICH MIT DEM BANNFLUCH
UND DAS LAND MIT DEM INTERDIKT!

ŽADAM PRZYWRÓCENIA BISKUPA NA JEGO
URZĄD, NA ŁOKIETKA RZUCAM KLĄTWĘ,
A INTERDYKT NA KRAJ!

IM MAI 1311. IN KRAKAU FINDET EINE
GEHEIME BERATUNG DER BÜRGER STATT,
DIE DIE BÖHMISCHEN ANSPRÜCHE AN
DIE POLNISCHE KRONE UNTERSTÜTZEN.

MAI 1311 ROK. W KRAKOWIE ODBYŁA
SIĘ TAJNA NARADA MIESZCZAN POPIERA-
JĄCYCH CZESKIE PRETENSJE DO POLSKIEJ
KORONY.

WIR WOLLEN KEINEN
ELLENLANG!

NIE CHCEMY ŁOKIETKA!

WIR WOLLEN DEN BÖHMISCHEN
KÖNIG JOHANN VON LUXEMBURG AUF
DEM POLNISCHEN THRON SEHEN,
DEN SOHN DES DEUTSCHEN KAISERS!

WPROWADZIMY NA TRON KRÓLA CZES-
KIEGO JANA LUKSEMBURSKIEGO -
RODZONEGO SYNA CESARZA
NIEMIECKIEGO!

ORGANISIEREN WIR EINEN
DEWAFNETEN AUFSTAND! GLIEDERN
WIR SANDOMIERZ AN KRAKAU AN!

ZORGANIZUJEMY ZBRÓJNY BUNT!
PRZYŁĄCZY SIĘ DO NAS
SANDOMIERZ!

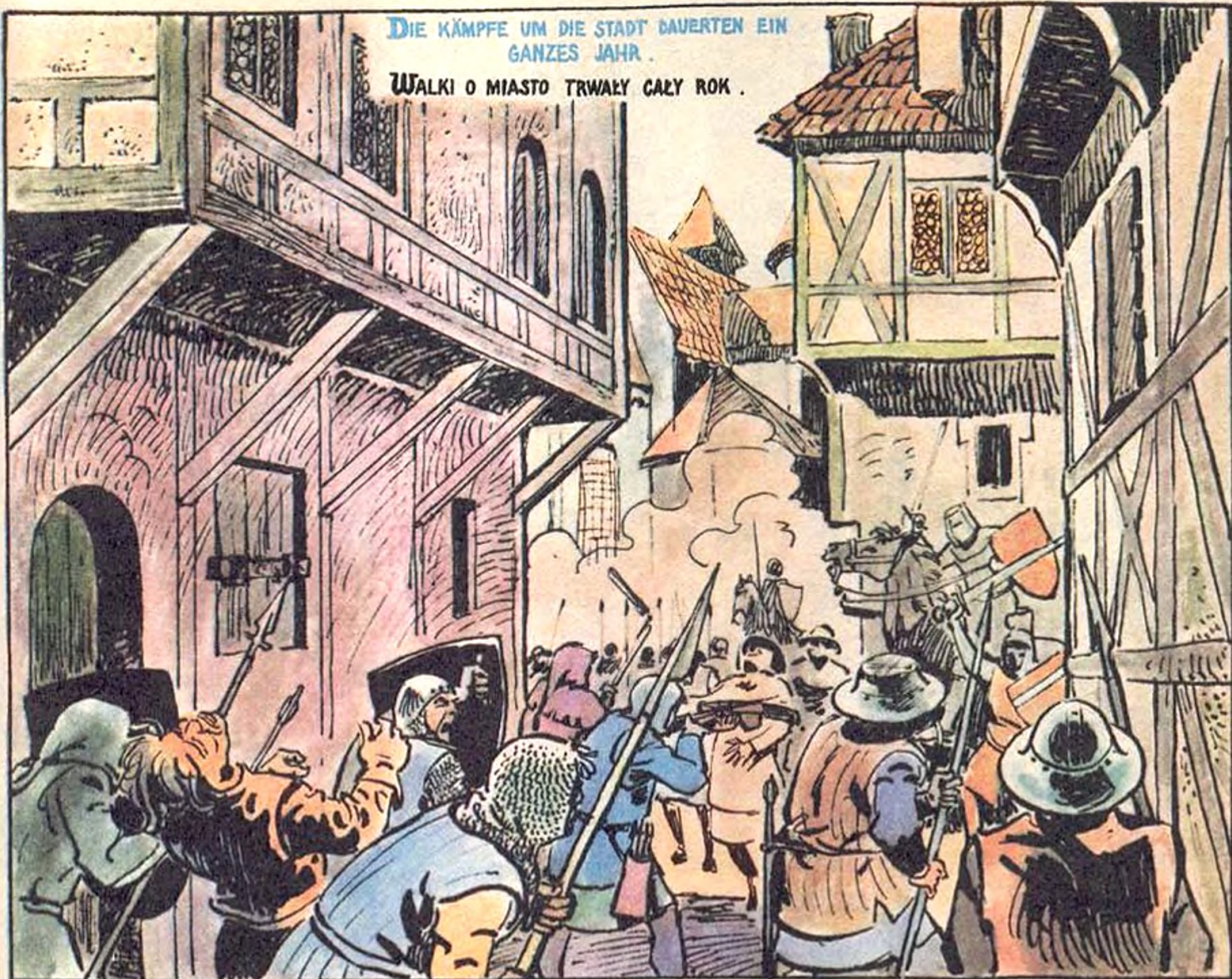
DIE REBELLION FÜHRTE DER KRAKAUER
SCHULTHEISS ALBERT.

NA CZELE REBELII STANĄŁ WÓJT KRA-
KOWSKI, ALBERT.

DIE KÄMPFE UM DIE STADT DAUERTE EIN
GANZES JAHR.

WALKI O MIASTO TRWAŁY CAŁY ROK.

SCHLIESSLICH SIEGTE ELLENLANG, UND
DER AUFRUHR WURDE UNTERDRÜCKT.

WRESZCIE ZWYCIĘŻYŁ ŁOKIETEK,
A BUNT KRAKOWSKI UPADŁ.

DIE AUFWIEGLER MÜSSEN
BESTRAFT WERDEN!
DIE DEUTSCHEN SIND AUS DER
STADT ZU VERTREIBEN!

UKARAĆ SPISKOWCÓW! NIEM-
CÓW PRZEPEDZIĆ Z MIASTA!

WORAN SOLLEN WIR DIE
DEUTSCHEN ERKENNEN, MEIN HERR!

JAK POZNAĆ NIEMCÓW,
WASZA MIŁOŚĆ?

LASST ALLE SAGEN:
SOCZEWICA, KOŁO, MIELE MŁYN.
WER DIESE WÖRTER NICHT RICHTIG
AUSSPRECHEN KANN, IST EIN
DEUTSCHER!

KÄTZIE WSZYSTKIM MÓWIĆ:
SOCZEWICA, KOŁO, MIELE MŁYN
KTO NIE POTRAFI POPRAWNIE
WYMÓWIĆ TYCH SŁÓW -
TEN NIEMIEC!

SOCZEWICA, KOŁO,
MIELE MŁYN.

SOCZEWICA, KOŁO,
MIELE MŁYN.

FÜHRT SIE VOR DIE
MAUERN UND HENKT SIE!

WYPROWADZIĆ ZA MURY
I POWIESIĆ!

ELLENLANGS RACHE WAR FURCHTBAR.

ZEMSTA ŁOKIETKA BYŁA OKRUTNA.

ICH SETZE DIE POLITISCHEN
PRIVILEGIEN DER STADT
AUSSER KRAFT UND KASSIERE
DAS AMT DES
ERBSCHULTHEISSEN.

ODBIERAM MIASTU PRZYWILEJE
POLITYCZNE, ZNOSZĘ URZĄD
DZIEDZICZNEGO WÓJTA.

ŁADISLAUS ELLENLANG WOLLTE DIE STADT
NICHT RUINIEREN, SO BEHIELT SIE IHRE
GESAMTEN WIRTSCHAFTLICHEN
PRIVILEGIEN.

NIE CHCIAŁ WŁADYSŁAW ŁOKIETEK DOPRO-
WADZIĆ DO RUINY EKONOMICZNEJ KRA-
KOWA, TOTEŻ ZACHOWAŁ W CAŁOŚCI
PRZYWILEJE GOSPODARCZE MIASTA.

WIE KÖNNTE ICH POMMERN
DEN POLNISCHEN LANDE
ANGLIEDERN?
JAK BY TU PRZYŁĄCZYĆ
DO ZIEM POLSKICH POMORZE?

IM JAHRE 1314 EROBERTE
ELLENLANG POZNAŃ UND
VERTRIEB DIE HERZÖGE
VON GŁOGÓW AUS GROSSPOLEN.

W ROKU 1314 ZDOBYŁ ŁOKIETEK
POZNAŃ I WYPARŁ KSIĄŻĄT
GŁOGOWSKICH Z WIELKOPOLSKI.

ELLENLANG BEMÜHT SICH
UM DIE POLNISCHE KRONE.
ROZPOCZĄŁ ŁOKIETEK STARANIA
O KORONĘ.

MEIN FÜRST, ES IST EIN
GESANDTER DES PAPSTES
JOHANN XXII. ANGEKOMMEN.

KSIĄŻĘ, PRZYJECHAŁ WYSKAN-
NIK PAPIEŻA, JANA XXII.

ICH LASSE
IHN BITTEN!
PROSIĆ!

WAS FÜR BEDINGUNGEN
STELLT DER PAPST?

JAKIE SĄ WARUNKI
PAPIESKIE?

ES IST DIE ABHÄNGIGKEIT POLENS
VON DER RÖMISCHEN KURIE ANZUERKENNEN,
DIE SUMME DES PETERSPFENNIGS ZU ERHÖHEN,
UND ES MÜSSEN INQUISITIONSTRIBUNALE
EINGESETZT WERDEN.

UZNAC ZAWISZOSĆ POLSKI OD KURII RZYMSKIEJ,
PODWYŻSZYC ŚWIĘTOPIETRZE I USTANOWIC
TRYBUNAŁY INKWIZYCYJNE.

ICH GEHE AUF DIE
FORDERUNGEN DES
HEILIGEN VATERS EIN.

UCZYNIĘ ZADOŚĆ WYMAGANIOM
OJCA ŚWIĘTEGO. GODZĘ SIĘ
NA JEGO WARUNKI.

DER PAPST IST POLEN
GÜNSTIG GESINNT.

PAPIEŻ JEST ŻYCZLIWY POLSCE,
PANIE.

WO WIRD DIE KRÖNUNG
STATTFINDEN?

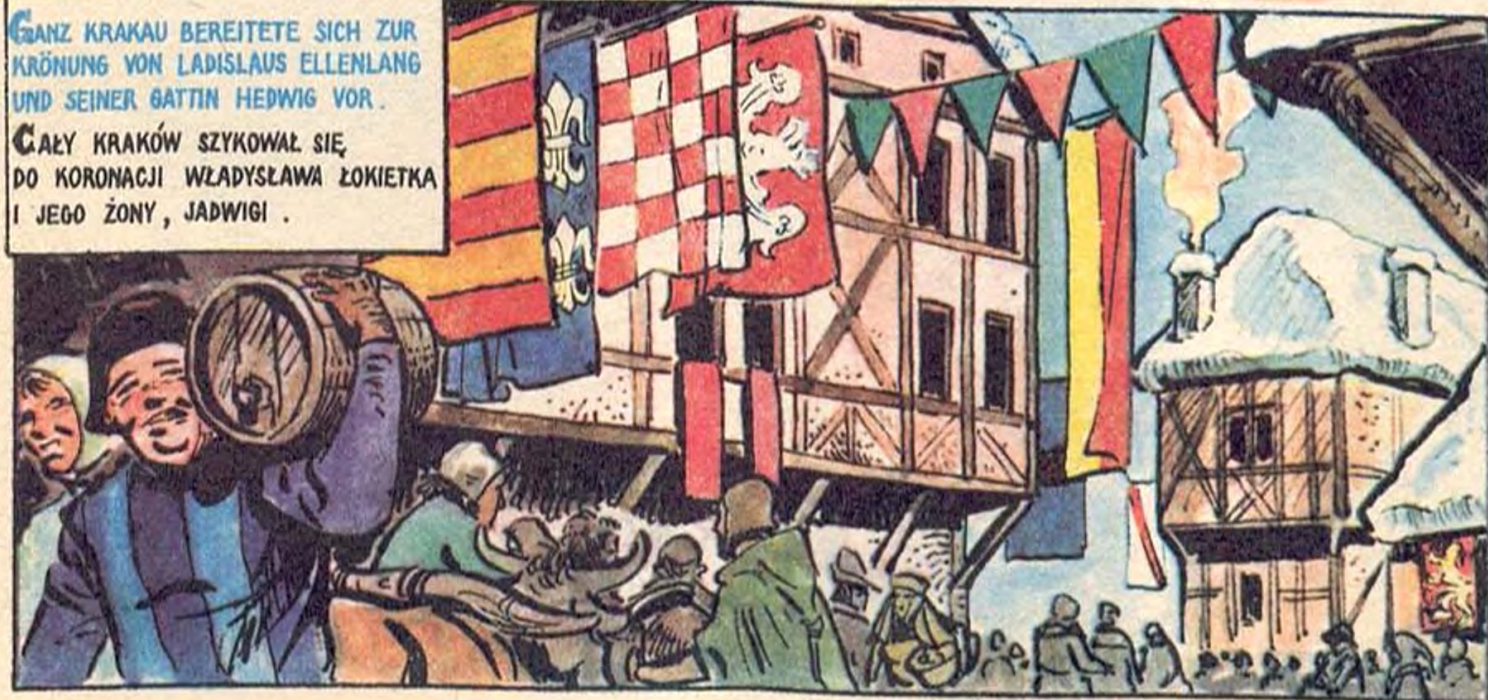
GDZIE ODBĘDZIE SIĘ
KORONACJA?

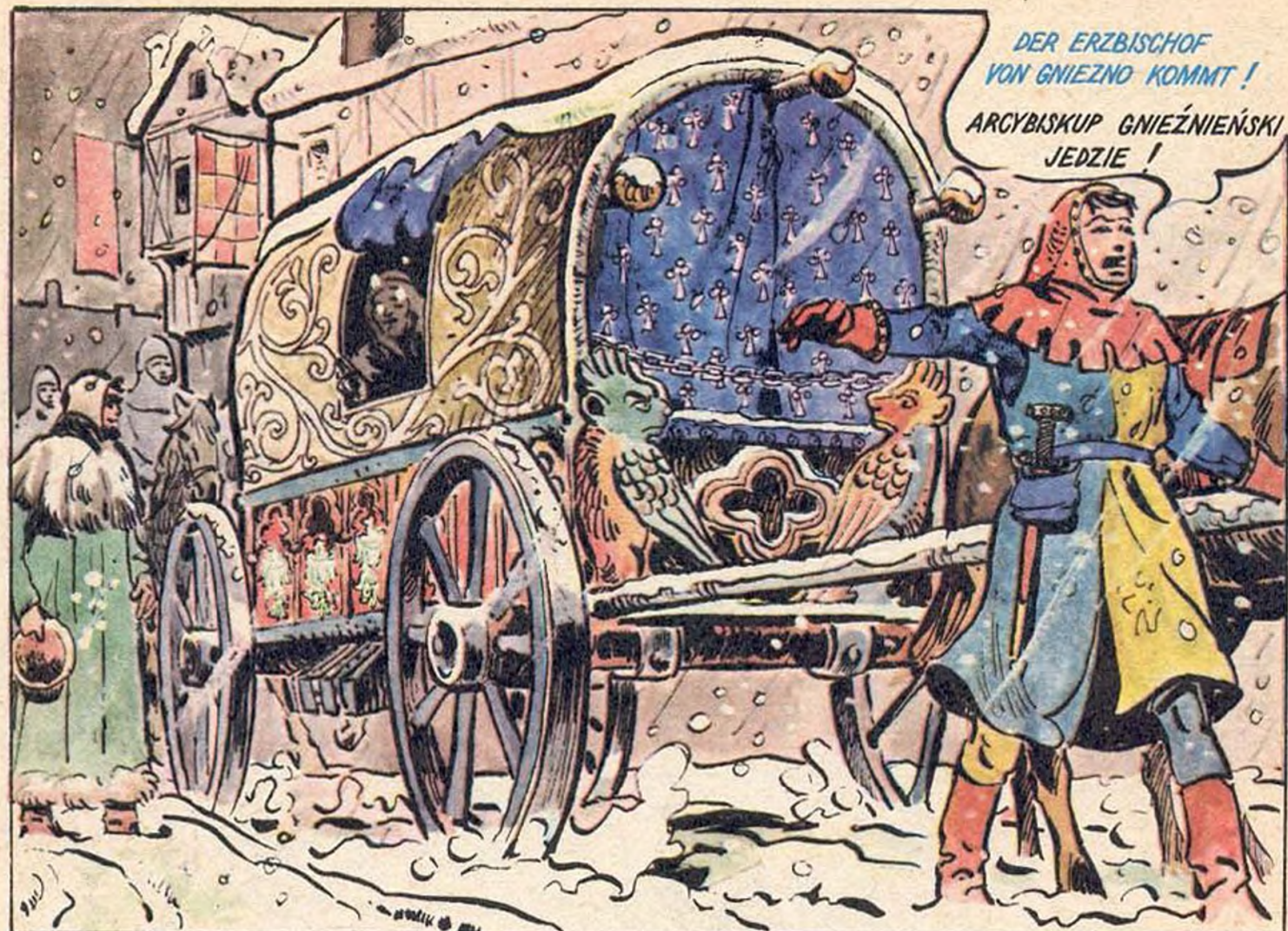
IN DER KATHEDRALE
AUF DEM WAWEL.

W KATEDRZE
NA WAWELU.

GANZ KRAKAU BEREITETE SICH ZUR
KRÖNUNG VON LADISLAUS ELLENLANG
UND SEINER GATTIN HEDWIG VOR.

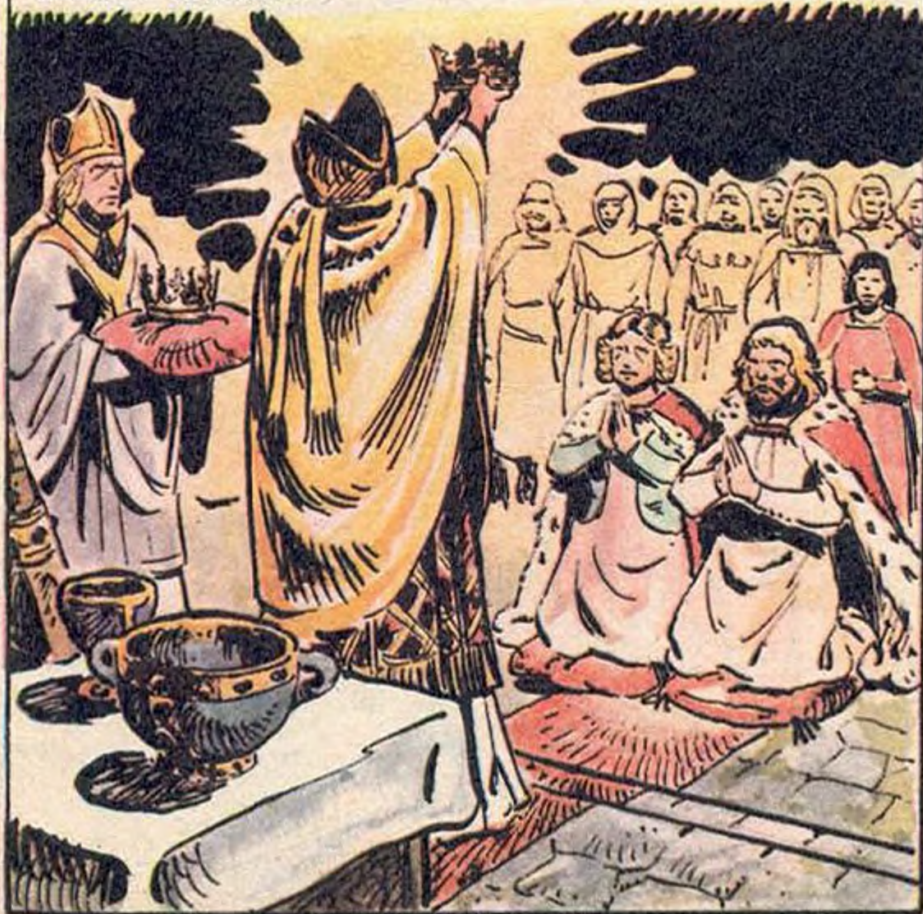
CAŁY KRAKÓW SZYKOWAŁ SIĘ
DO KORONACJI WŁADYSŁAWA ŁOKIETKA
I JEGO ŻONY, JADWIGI.

AM 20. JANUAR 1320 VOLLZOG DER ERZBISCHOF VON GNIEZNO - JANISŁAW -
DIE ZEREMONIE DER KRÖNUNG.

20 STYCZNIA 1320 ROKU ARCYBISKUP GNIEŹNIEŃSKI, JANISŁAW, DOPEŁNIŁ
CEREMONII KORONACJI.

ES LEBE
DER KÖNIG !

NIECH ŻYJE KRÓL !

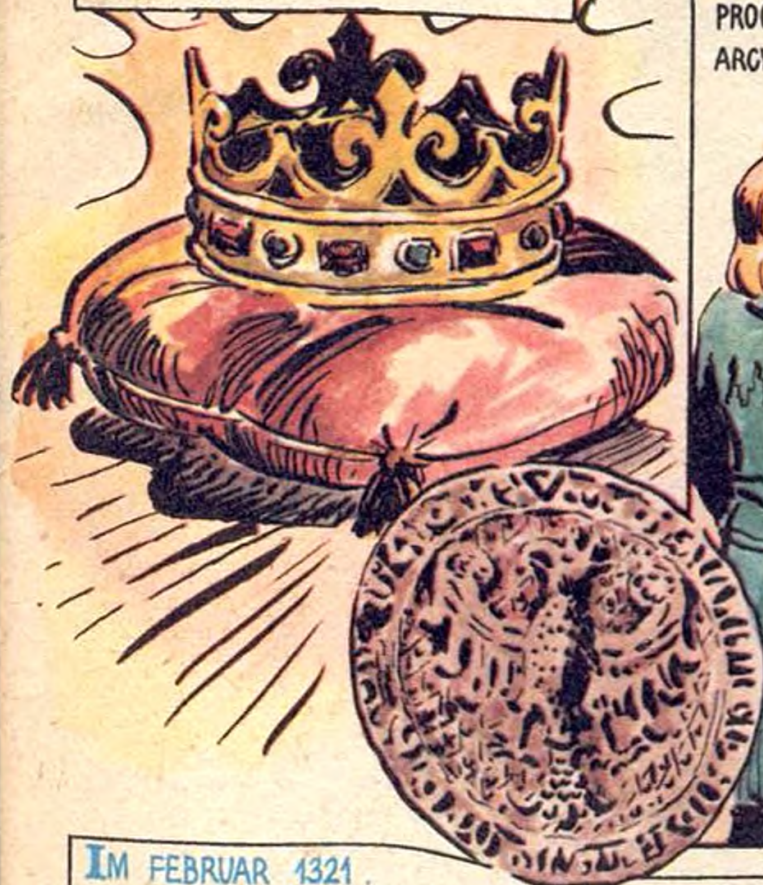
ES LEBE
DIE KÖNIGIN !

NIECH ŻYJE KRÓLOWA !

**DIE KÖNIGSWÜRDE WAR POLEN
WIEDERGEGBEN WORDEN – SIE
SOLLTE 475 JAHRE DAUERN**

**GODNOŚĆ MONARZA ZOSTAŁA PRZY-
WRÓCONA POLSCE. MIAŁA PRZE-
TRWAĆ 475 LAT.**

**IM APRIL 1320 BEGANN IN INOWROCŁAW DER PROZESS
UM DIE RÜCKGABE POMMERNS. VORSITZENDER DES
TRIBUNALS WAR DER ERZBISCHOF JANISŁAW.**

**W KWIETNIU 1320 ROKU ROZPOCZĄŁ SIĘ W INOWROCŁAWIU
PROCES O ZWROT POMORZA. TRYBUNAŁOWI PRZEWODNICZYŁ
ARCYBISKUP JANISŁAW.**

IM FEBRUAR 1321.

LUTY 1321 ROK.

**DAS URTEIL WIRD
VERKÜNDET...**

BĘDZIE OGŁOSZONY WYROK...

**DIE ORDENSITTER HABEN
POMMERN POLEN WIEDERZUGEBEN
UND ALS SCHADENERSATZ
300 TAUSEND MARK ZU ZAHLEN.**

**NAKAZUJE SIĘ KRZYŻAKOM ZWRÓCIĆ
POMORZE POLSCE ORAZ WYPŁACIĆ
300 TYSIĘCY GRZYWIEN
ODSZKODOWANIA.**

**DER DEUTSCHE ORDEN HAT JEDOCH
DEN URTEILSSPRUCH NIEMALS ERFÜLLT.**

ZAKON KRZYŻACKI WYROKU JEDNAK NIE WYKONAŁ.

MEIN SOHN, DU BIST
19 JAHRE ALT, DU WIRST
MIR BALD NACHFOLGEN.

SYNU, MASZ LAT 19,
NIEBAWEM MNIE ZASTĄPISZ.

VATER, ES WARTEN UNSER
SCHWERE KÄMPFE MIT
DEN ORDENSRITTERN.

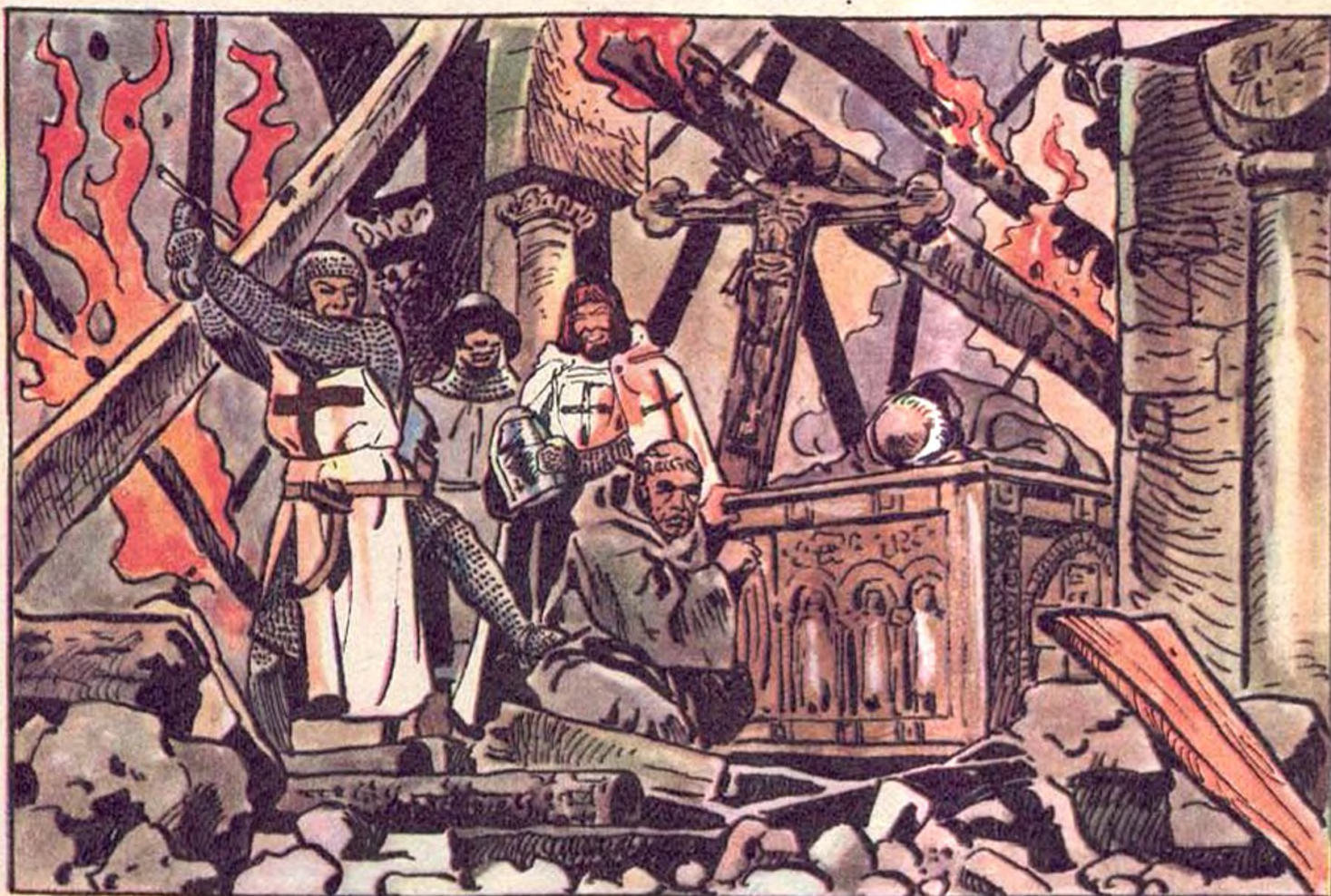
CIEŻKIE NAS WALKI CZEKA-
JĄ Z KRZYŻAKAMI, OJCZE.

AUF IHRER SEITE IST
DER BÖHMISCHE KÖNIG
JOHANN VON LUXEMBURG.
WIR MÜSSEN UNS FÜR
DEN KRIEG VORBEREITEN.

SPRZYJA IM KRÖL CZECH
JAN LUKSEMBURSKI.
SZYKUJMY SIĘ
DO WOJNY!

DER ORDEN PLÜNDERT UNSERE
STÄDTE, BRENNT DIE DÖRFER
NIEDER, ER VERSCHONT SOGAR
DIE KIRCHEN NICHT UND
MORDET DIE GLÄUBIGEN.

ZAKON GRABI NASZE MIASTA,
PALI WSIE, NIE SZCZĘDZI NAWET
KOŚCIOŁÓW I MORDUJE WIERNYCH.

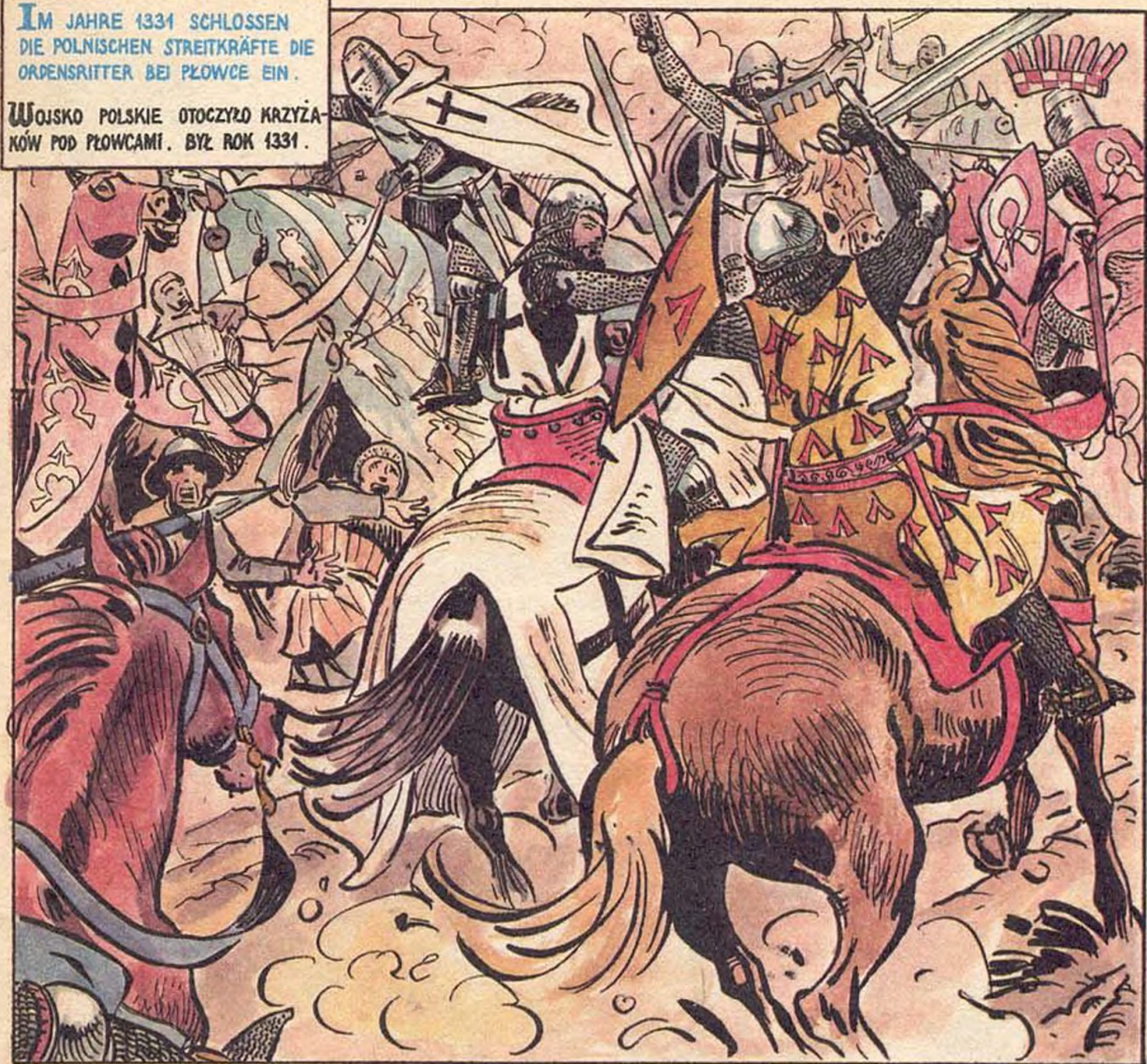
AUS KRAKAU ZOGEN DIE
STREITKRÄFTE ELLENLANGS DEN
DURCH DIE ORDENSRITTER
BEDRÄNGTEN STÄDTEN ZUR HILFE.

NEKANYM PRZEZ RYCERZY
ZAKONNYCH MIASTOM RUSZYŁY
NA POMOC Z KRAKOWA
DRUŻYNY ŁOKIETKA.

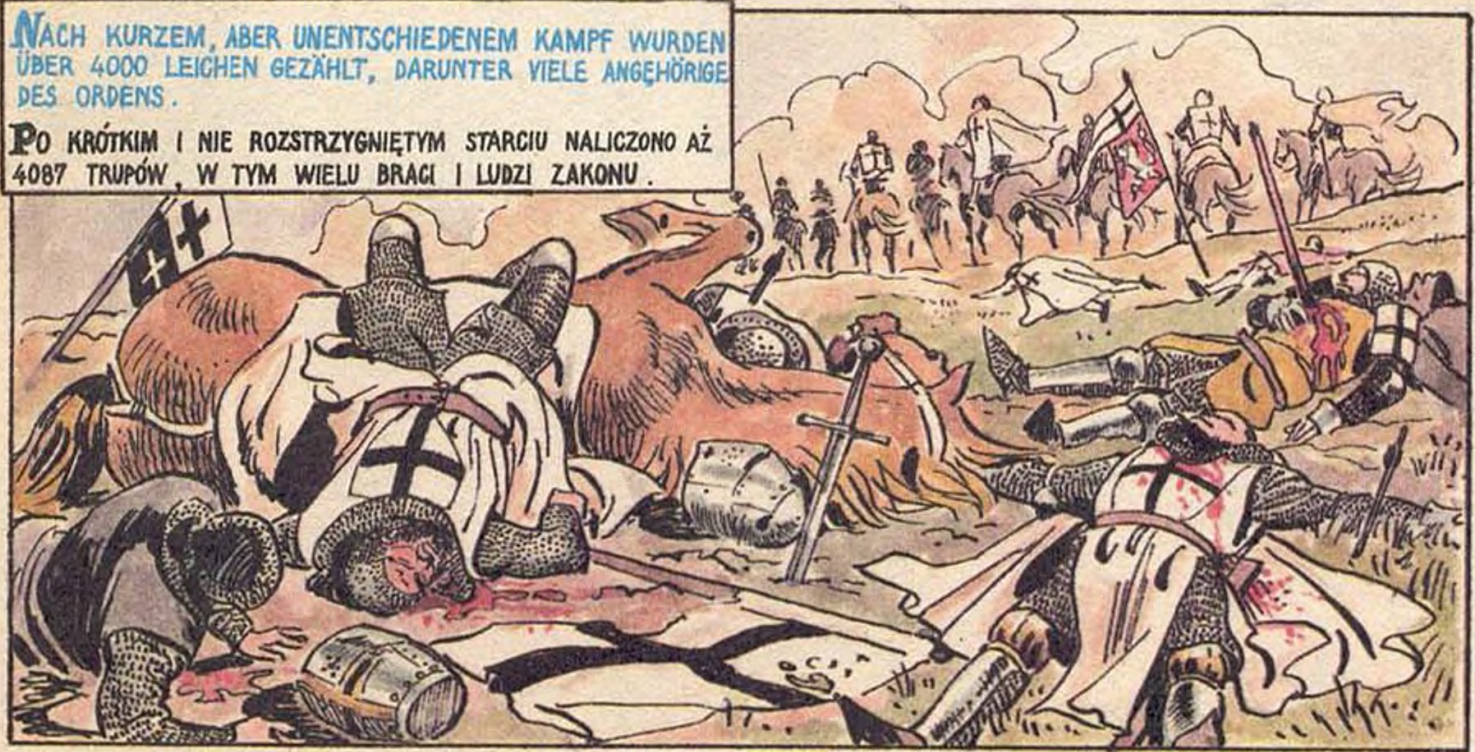
IM JAHRE 1331 SCHLOSSEN
DIE POLNISCHEN STREITKRÄFTE DIE
ORDENSRIITTER BEI PŁOWCE EIN.

WOJSKO POLSKIE OTOCZYŁO KRZYŻA-
KÓW POD PŁOWCAMI. BYŁ ROK 1331.

NACH KURZEM, ABER UNENTSCHIEDENEM KAMPF WURDEN
ÜBER 4000 LEICHEN GEZÄHLT, DARUNTER VIELE ANGEHÖRIGE
DES ORDENS.

PO KRÓTKIM I NIE ROZSTRZYGNIĘTYM STARCIU NALICZONO AŻ
4087 TRUPÓW, W TYM WIELU BRACI I LUDZI ZAKONU.

WIR SCHLIESSEN EINEN
WAFFENSTILLSTAND BIS
PFINGSTEN 1333.

ZAWRZEMY ROZEJMI
DO ZIELONYCH ŚWIĄT
1333 ROKU.

KÖNIG LADISLAUS ELLENLANG ERLEBTE DAS ENDE DES WAFFENSTILLSTANDES NICHT MEHR. ER STARB AM 2. MÄRZ 1333 IM ALTER VON 72 JAHREN, VON DENEN ER 45 AUF FELDZÜGEN VERBRACHT HATTE. ANFÄNGLICH WAR ER EIN ABENTEUERER, DOCH DANN ÄNDERTE ER SICH UND BEMÜHTE SICH BEHÄRRLICH UM DIE VEREINIGUNG POLENS UNTER SEINEM – NICHT DEM BÖHMISCHEN – SZEPTER. ZUWEILEN VERSPIELTE ER, ZUWEILEN GEWANN ER, MUSSTE FLIEHEN, SICH VERBERGEN. DOCH KAM ER WIEDER ZURÜCK UND ERREICHTE SEIN ZIEL. ER WURDE IN KRAKAU IN DER KRYPTA DER WAWEL-KATHEDRALE BEIGESETZT UND SO GAB ER EINER WEITEREN EUROPÄISCHEN BEGRÄBNISSTÄTTE VON KÖNIGEN DEN ANFANG.

KRÓL, WŁADYSŁAW ŁOKIETEK, NIE DOCZekał DO KOŃCA ROZEJMU. ZMARŁ 2 MARCA. MIAŁ 72 LATA, Z KTÓRYCH 45 PRZEWOJOWAŁ. BYŁ ZABIJAKĄ, POTEM ZMIENIŁ SIĘ, UPARCIE DĄŻYŁ DO ZJEDNOCZENIA POLSKI POD SWOIM – NIE CZESKIM – BERKEM. RAZ COŚ TRACIŁ, RAZ ZDOBYWAŁ, UCIEKAŁ, UKRYWAŁ SIĘ, WRACAŁ. ALE DOPIAŁ SWEGO. POCHOWANO GO W KRAKOWIE, POD POSADZKĄ WAWELSKIEJ KATEDRY, ZAKŁADAJĄC W TEN SPOSÓB KOLEJNY EUROPEJSKI CMENTARZ KRÓLÓW.

arcybiskup, -a, -i
awanturnik, -a, -cy
balagan, -u, b.l.mn.
barlo, -a, -a
bitwa rozgorzała
brat, -a, -cia, przyrodni
bunt, -u, -y
cmentarz, -a, -e

czeski
danina, -y, -y
dążenie, -a, -a
dopiąć swego
dziedzictwo, -a, -a
godność monarsza
gospodarcze
kłatwą okładać
knowanie, -a, -a
koło, -a, -a
Krzyżak, -a, cy
księstwo, -a, -a

liczyć na kogoś
los, -u, -y
lupiestwo, -a, -a
miele młyn
miłościwy
morawski
możnowładca, -y, -y

narada, -y, -y
następca, -y, -y
nękany
nierozstrzygnięte
nieszczęście, -a, -a
nieustępliwy
oblegać
odepchnąć
odwołać się do
oskarżać
pod osłoną nocy
pochować
poddąć się
podporządkować
podstęp, -u, -y
pomór bydła
postanowić
powiesić (na szubienicy)
pretensja, -i, -e
przepędzić
przychylność, -i b.l.mn.
przywilej, -u, -e
przywzwać
przyzwalać
radzić
rajca, -y, -y

der Erzbischof
der Abenteurer
die Unordnung
das Szepter
der Kampf entbrannte
der Stiefbruder
der Aufruhr, die Rebellion
der Friedhof, die

Begräbnisstätte
böhmisch (tschechisch)
der Tribut
die Absicht
sein Ziel erreichen
das Erbe, das Vermächtnis
die Monarchenwürde
wirtschaftlich
mit dem Fluch belegen
das Intrigieren
das Rad
der Ordensritter
das Fürstentum,
das Herzogtum
auf jmdn. baden
das Schicksal
die Brandstiftung
die Mühle mahlt
gnädig
mährisch
der Adelsherr,
der Machthaber
die Beratung
der Nachfolger
bedrängt
unentschieden
das Unglück
unnachgiebig
belagern
zurückstoßen
appellieren
anklagen
im Schutze der Nacht
beisetzen
sich ergeben
unterordnen
die List
die Rinderpest
beschließen
henken
der Anspruch
vertreiben
die Zuneigung
das Vorrecht
herbeirufen
einwilligen
raten, Rat erteilen
der Ratsherr

roszczenie, -a, -a
rozbój, -oju, -óje
rozdrobnienie, -a, -a
rozejm, -u, -y
rozpaść się
rozprawa, -y, -y

Ruś, -si b.l.mn.
rycerstwo, -a, b.l.mn.
rządzić
samowola, -i, b.l.mn.
sąd duchowny
sędzia, -iego, -iowie
skarby, -u, -y
soczewica, -y b.l.mn.
sojusznik, -a, -cy
spiskowiec, -wca, -wcy
sprzyjać
stan, -u, -y
stanica, -y, -e
strzec
świętopietrze, -a, b.l.mn.
tajny
uchodzić
uczynić zadość
urząd, -ędu, -ędy
ustąpić
Węgry, -ier, bez l.poj.
wójt, -a, -owie
wprowadzić urząd
wspierać się

wyciąć w pień
wyczołgać się
wygasnąć
wygnać
nie dać za wygraną

wymaganie, -a, -a
wyprawić się
wyrok, -u, -i
wysłannik, -a, -cy
wzrost, -u b.l.mn.
zakładać
zakon, -u, -y

zamachowiec, -wca, -wcy
zapusty, -ów, b.l.poj.
zawiesić w czynnościach
zawistość, -ci, -ci
zdrada, -y, -y
zemsta, -y, -y
zjednoczony
zrzekać się
zwierzchnictwo, -a, -a

der Anspruch
der Raubüberfall
die Zersplitterung
der Waffenstillstand
auseinanderfallen
die Verhandlung,
die Auseinandersetzung
die Rus
das Ritterwesen
regieren
die Willkür
das geistliche Gericht
der Richter
der Schatz, die Kleinodien
die Linse
der Verbündete
der Verschwörer
fördern,
der Stand
die Unterkunft
bewachen
der Peterspfennig
geheim
entgehen
Genüge leisten
das Amt
zurücktreten
das Ungarn
der Schultheiß
das Amt einführen
sich gegenseitig
unterstützen
ausrotten
sich zurückziehen
erlöschen
vertreiben
nicht locker lassen,
nicht nachgeben
die Anforderung
ausziehen
das Urteil
der Gesandte
der Wuchs
anlegen
der Orden (Ritter-,
geistliche O.)
der Attentäter
die Fastnacht
der Funktion entheben
die Abhängigkeit
der Verrat
die Rache
vereint
resignieren, entsagen
die Oberherrschaft

W końcu XIII w., po ponad wiek trwającym okresie rozbięcia dzielnicowego, coraz większa liczba Polaków zaczynała odczuwać potrzebę zjednoczenia. Jedności pragnęło wielu rycerzy i możnych, którzy tylko w spokojnym i dobrze zarządzanym kraju mogli utrwalić swoje niedawno osiągnięte przywileje i majątki. Jeszcze bardziej potrzebna była jedność mieszczańcom, których interesy wymagały pokoju. Pragnął jej także polski Kościół. Pragnienie to zostało wyrażone w „Żywocie św. Stanisława” pochodzącym z połowy XIII w. Czytamy tam, że tak jak ciało świętego zostało pocięte na kawałki, a potem się zrosło, tak rozbita Polska musi się zjednoczyć.

W tym czasie – kiedy trwał zamęt wojen domowych, ale już szukano dróg wyjścia z kryzysu – urodził się Władysław, zwany później Łokietkiem. Za młodu należał on do mniej znaczących książąt – był tylko władcą brzeskiej części Kujaw. Wśród Piastów żyło wtedy kilku znacznie możniejszych monarchów. Takim był brat Łokietka – książę sieradzki i łęczycki – Leszek Czarny, wybrany w 1279 r. na władcę Krakowa i Małopolski. Dużą potęgą rozporządzał również książę wrocławski, Henryk IV Probus, pochodzący ze śląskiej linii Piastów. Ponadto kandydatem na zjednoczyciela był władca Wielkopolski Przemysław II oraz – jeden z najsilniejszych książąt Śląska – Henryk głogowski.

Po śmierci Leszka Czarnego (1288) przystąpił Łokietek do walki o Kraków. Miał już wtedy Sieradz i Łęczęcę odziedziczone po bracie. Na nic jednak zdało się zajęcie miasta Krakowa, został stamtąd wyparty przez stronników Henryka Probuse. Udało mu się tylko utrzymać Sandomierz. Mimo, że wraz z nowym nabytkiem stawał się on jednym z możniejszych książąt polskich, marzenia o zajęciu pierwszego miejsca w kraju musiał odłożyć na później.

Tymczasem panowanie Henryka Probuse okazało się krótkie. Zmarł on bezpotomnie już w 1290 r. Spadkobiercami swymi uczynił księcia Wielkopolski Przemysław II (który otrzymał Kraków) i Henryka głogowskiego (spadkobiercę dzielnic wrocławskiej). Plan ten nie został jednak wykonany. Henrykowi udało się zająć tylko niewielką część dzielnic wrocławskiej, a Przemysław II wygnał z Krakowa król czeski Wacław II, który wmieszał się w spór o władzę w Polsce. Władysław Łokietek został zmuszony do obrony, Wacław był jednak znacznie silniejszy i wypierał go kolejno z jego dzielnic.

Wacław II dążył do podporządkowania sobie całego Królestwa Polskiego. Konkurował z nim tylko Przemysław II wielkopolski, któremu udało się podporządkować sobie Pomorze Gdańskie (1294). Dzięki temu mógł w 1295 r. koronować się na króla Polski. Ale próba odnowienia Królestwa w oparciu o Wielkopolskę nie udała się. W roku 1296 Przemysław II został zamordowany, jego dzielnicami podzielił się Łokietek i Henryk głogowski. Ale i oni musieli ustąpić wobec wojsk Wacława II. Zjednoczył on większość ziem Polski i w 1300 r. koronował się na króla.

Łokietek uciekł z kraju i z Węgier obserwował sytuację w Polsce. Narastało tu niezadowolenie z rządów czeskich. Po śmierci Wacława II (1305) zaczęły wybuchać bunt, a po śmierci jego syna Wacława III, doszło do ogólnego powstania przeciw rządowi czeskim. Łokietek powrócił do kraju i udało mu się zająć Małopolskę, ziemię sieradzką, łęczycką, Kujawy i Pomorze. Natomiast Wielkopolskę uzyskał Henryk głogowski. Poza władzą Łokietka pozostało także Mazowsze i Śląsk – częściowo podporządkowany Czechom. Ale nawet na terenach podległych Łokietkowi nie wszyscy go popierali. Mieszczanie dużych miast małopolskich woleli, aby królem Polski był władca Czech. Dążenia te, wspierane przez biskupa krakowskiego Jana Muskatę, zakończyły się buntem mieszczan krakowskich pod wodzą wójta Alberta (1312). Mimo, że bunt został krwawo stłumiony, poważnie zagroził panowaniu Łokietka. Drugim niepomyślnym wydarzeniem na początku jego panowania była utrata Pomorza (1309). Zostało ono podbite przez Krzyżaków przyzwanych na pomoc wobec agresji brandenburskiej.

Dalsze lata rządów Łokietki były bardziej pomyślne. W roku 1314 udało się Władysławowi zająć Wielkopolskę, a w 1320 r. koronował się na króla w Krakowie. W tym samym roku sąd papieski przyznał Polsce prawa do Pomorza.

W odpowiedzi na – zawarty przeciwko królowi Polski – sojusz krzyżacko-czeski, sprzymierzył się Łokietek z Litwą i Węgrami. Wybuchła wojna. Czeska wyprawa na Kraków (1327) musiała się cofnąć w wyniku nacisku Węgrów. Jednak w następnych latach Krzyżacy zagarnęli ziemię dobrzyńską i – mimo polskiego sukcesu militarnego w bitwie pod Płowcami – Kujawy. Przed samą śmiercią udało się Łokietkowi zawrzeć z Krzyżakami rozejm.

Mimo niepełnego zjednoczenia kraju i strat terytorialnych, panowanie Łokietka zamknęło okres rozbięcia dzielnicowego. Władca ten trwale wznowił istnienie Królestwa Polskiego, przyczynił się do wytworzenia ponaddzielnicowej świadomości państwowej i pozostawił następcom program odzyskania utraconych ziem.

DRODZY CZYTELNICY

ZACHĘCAMY WAS DO LEKTURY ZESZYTÓW NASZEJ NOWEJ SERII POŚWIĘCONEJ POCZĄTKOM PAŃSTWA POLSKIEGO. KOLEJNY ZESZYT TEJ SERII NOSI TYTUŁ „KAZIMIERZ WIELKI”!

POBRANO Z CHOMIKUJ.PL/FRANEK998

UWAGA! Informacja dla wszystkich, którzy uczą się języków obcych: wszystkie teksty w zeszycie „Kazimierz Wielki” opracowane zostały w języku niemieckim i polskim, a na wewnętrznych stronach okładek zamieściliśmy słowniczek.